

ZVONA

MJESEČNIK ZA
KRŠĆANSKU KULTURU

**BROJ
8/565**

LISTOPAD 2023.

RIJEKA

GODINA IZLAŽENJA LXI.

CIJENA 1€

Od Drugog vatikanskog
sabора do Sinodalnog hoda –
60 godina s vama

*Uoči Biskupske sinode
Razgovor: Branko Murić,
profesor ekleziologije*

**Crkva nije
dovršena stvarnost**

*Riječki Mediteranski teološki susreti
postali dio Mediteranske teološke mreže*

Teologija s Mediterana

Dopisništvo Vatikan

**Ekumenizam kao uvod
Sinodi o sinodalnosti**

*Pastoral osoba s invaliditetom i njihovih
obitelji*

**Kako uključiti
osobe s invaliditetom
u život Crkve**

*30 godina Caritasova doma
„Sv. Ana“ - za žene i djecu žrtve
obiteljskog nasilja*

**Hod prema društvu
bez nasilja**

SADRŽAJ:

Zvona zvone	
Od Drugog vatikanskog sabora do Sinodalnog hoda – 60 godina s vama	2
Kolumna	
Ružarij	3
Mediterranski teološki susreti postali dio Mediteranske teološke mreže	
Teologija s Mediterana	4
Papa Franjo u Marseillu	
More susreta i temelj mira	5
Teološko-pastoralni seminar	
Zajedno biti Crkva - inkluzivni pastoral osoba s invaliditetom i njihovih obitelji	6
Kako uključiti osobe s invaliditetom u život Crkve	7
Dopisništvo Vatikan	
Ekumenizam kao uvod Sinodi o sinodalnosti	8
Razgovor: Branko Murić, profesor ekleziologije	
Crkva nije dovršena stvarnost	9-11
Duhovna obnova za početak Biskupske sinode	
U nadi protiv svake nade	12
Sinodalnost - novost u uvažavanju i artikuliranju „osjećaja vjere“ (I. dio)	
Božja Riječ i živa predaja Crkve	13
Primanje palija nadbiskupa metropolita Mate Uzinića	
Krist nas nosi i poziva da i mi nosimo jedni druge	14-15
Medicinski kutak	
Zdravo starjeti	16
Crtice iz Gorskog kotara	
Alraune, dedeki, možaki...	17
Biblija	
Povijest i povijesnost Isusa Krista	18
Crkvena glazba	
Deset savjeta za dobro pjevanje na svetoj misi	19
Iz povijesne riznice	
Biskup Benzoni - bosonogi propovjednik	20-21
Gospićko-senjska biskupija	22
Riječka nadbiskupija	23 - 25
Duhovni kolaž	26
30 godina Caritasova doma „Su. Ana“ - za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja	
Hod prema društvu bez nasilja	27
Primanje prvašića i misa za početak školske godine	28

Zvona zvone

Od Drugog vatikanskog sabora do Sinodalnog hoda – 60 godina s vama

Nakon usporenog ljeta, a prije hladne jeseni, rujan je donio pregršt zanimljivih tema, gotovo da je teško izdvojiti najvažniju. Rujan je bio mjesec posljednjih najava dugo pripremane Biskupske sinode na kojoj će biti govora i o temama o kojima su mišljenja podijeljena i s kojima se Crkva dugo odbijala suočiti, ali vrijeme da to počne činiti. Predstavnici mediteranskih država susreli su se s Papom u Marseillu i donijeli manifest Teologije Mediterana, o stvaranju puteva bratstva, uzajamnosti i mira. U pripremi manifestata sudjelovali su i organizatori Mediteranskih teoloških susreta Riječke nadbiskupije.

Važnih je događanja bilo i u Riječkoj nadbiskupiji. Na Teološko-pastoralnom seminaru otvorena je nova važna tema, inkluzivni pastoral soba s invaliditetom. Caritasov dom Sv. Ana - za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja proslavio je 30. godinu postojanja, a riječki nadbiskup i metropolit Mate Uzinić primio je metropolitki palij na svečanoj misi u katedrali. Gospićko-senjska biskupija u čekanju je imenovanja novog biskupa jer je dosadašnji, Zdenko Križić, imenovan splitsko-makarskim nadbiskupom.

O svemu tome možete čitati na sljedećim stranicama Zvona.

No, rujan je donio još jednu važnu obljetnicu, možda i najvažniju suradnicima i čitateljima ovog lista. Prije 60 godina, krajem rujna, o blagdanu sv. Kuzme i Damjana, izišao je prvi broj Bakarskih zvona, tada župnog listića iz kojeg su nastala današnja Zvona. Pokretač i urednik bio mu je bakarski župnik i dekan Josip Šojat. Već u drugom broju pojavljuje se kao suradnik Ante Sironić, župnik u Sušačkoj Dragi. Njih dvojica postavili su temelje lista kojeg držite u rukama i koji traje već šezdeset godina.

Uz dvojac pokretača Zvona, prvi sljedeći po važnosti u povijesti ovog lista je nadbiskup u miru Ivan Devčić. On je s pokretačkim dvojcem počeo surađivati prije 40 godina, još kao mladi svećenik. Pomagao je Šojatu i Sironiću u uređivanju lista, nakon njihove smrti, krajem devedesetih bio je i glavni urednik, a kasnije je i kao nadbiskup i izdavač podržavao njegovo izlaženje.

Valja istaknuti i podršku koju su Zvona svo vrijeme imala od nadbiskupa koji su im bili izdavači. Prvi je njihovu vrijednost prepoznao nadbiskup Josip Pavlišić, zatim nastavio njegov nasljednik Anton Tamarut, nadbiskup Ivan Devčić i sam je uređivao Zvona, a tradiciju izlaženja mjesečnika podržao je i aktualni riječki nadbiskup Mate Uzinić.

Bakarski župnik Josip Šojat očito je prije 60 godina imao viziju i mnogo dobre volje, a njegov prvi suradnik Ante Sironić dovoljno nadahnuća da započnu projekt koji još traje. Jedan od razloga njihova uspjeha zacijelo je i veliki broj suradnika koje je ovaj list okupio i koji su, od početka do danas, veliko blago ovog mjesečnika. Nakon prvih brojeva koji su započeli skromno, krug se njihovih suradnika ubrzano širio i Zvona su prerasla granice župe postavši list tadašnje Riječko-senjske nadbiskupije.

Listajući stare brojeve, možemo reći da je ovaj mjesečnik uvijek bio ogledalo mjesne Crkve, važan kroničar najvažnijih događanja, a mnogi su i naizgled manje važni događaji oti zaboravu. Gotovo da možemo reći da ono što nije zapisano u Zvonima, kao da se nije ni dogodilo.

No, Zvona su oduvijek osim kronike nudila i poučne i poticajne priloge. Bilo je tu teoloških

Priča o mjesečniku Zvona započela je u vrijeme 2. vatikanskog sabora i rasla nadahnuta njegovim poticajima i otvaranju Crkve suvremenom svijetu. Danas ta priča ide dalje u Sinodalnom hodu koji daje nove poticaje, dok se i sam nadahnjuje porukama Sabora.

tekstova, povijesnih crtica, kulturne baštine, razgovora i susreta koji su, nudeći primjere iz života, htjeli potaknuti vjernike na promišljanje i svjedočenje Kristove poruke.

Misija Zvona danas nadovezuje se na onu od prije 60 godina: upoznati vjernike, ali i one koji to nisu, s porukama koje Crkva nudi suvremenom čovjeku i svijetu. Pokazati, prije svega primjerom, kako u današnjem svijetu živjeti vjeru i biti vjeran Kristu.

Budućnost Zvona možda će ovisiti o budućnosti tiska općenito. Po tom pitanju predviđanja nisu baš optimistična, iako tiskana izdanja neće tako skoro nestati. Ali budućnost Zvona prije svega će ovisiti o suradnicima i o zajednici koju ovaj projekt može okupiti. Dakle budućnost Zvona moguća je čak i bez tiskanog izdanja bude li ljudi koji i dalje žele pisanom riječi ili nekako drugačije, komunicirati, govoriti o vjeri i primjerom poticati druge na življenje vjere.

Danijel Delonga
urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr

Izdavač: RIJEČKA NADBISKUPIJA I GOSPIČKO SENJSKA BISKUPIJA; Urednik: Danijel Delonga;
Pomoćnici urednika: Bruna Velčić, Marko Medved; Uprava: Ul. Ivana Pavla II. br. 1, 51000 Rijeka; tel: 385 51 581 200;
e-adresa: zvona@ri-nadbiskupija.hr; Uredništvo: urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr
Žiroračun: Nadbiskupija riječka mjesečnik Zvona, ERSTE BANKA, HR2424020061500117497;
Račun za uplate iz inozemstva: ERSTE & STEIERMAERKISCHE BANK, IBAN: HR2424020061500117497;
Godišnja pretplata: 13,27 €; Priprema i tisak: TISKARA ŠULJIC, Viškovo;
Naslovnica: 60 godina s vama

Susret suradnika Zvona Web je nova dimenzija mjesečnika, a Sinodalni hod trajno nadahnuće

Interakcija digitalnih i tiskanih medija, buđnost i svrha tiska te što i kako ljudi danas čitaju, bile su neke od tema susreta suradnika našeg časopisa Zvona. Dvadesetak suradnika koji svakog mjeseca tekstove objavljuju u nadbiskupijskom mjesečniku, okupilo se 2. rujna u Nadbiskupskom domu u Rijeci, a primio ih je nadbiskup Mate Uzinić te im je uputio riječi podrške i zahvale.

Urednik Danijel Delonga podsjetio je na 60 godišnju povijest časopisa koji je 1963. počeo izlaziti u Bakru kao župni listić „Bakarska zvona“. Pokretač i urednik bio je župnik dr. Josip Šojat, a već u drugom broju pridružio mu se Ante Sironić, župnik u Sušačkoj Dragi.

Uz poticaje s 2. vatikanskog sabora župni listić ubrzo je narastao u biskupijski i pokriva područje tadašnje Riječko-senjske nadbiskupije. Danas novi poticaj na zajedništvo i izvor motivacije za objavljivanje tekstova daje Sinodalni hod Katoličke Crkve i teme koje zaokupljaju suvremenog čovjeka i Crkvu.

Zvona i dalje izlaze u tiskanom izdanju 10 puta godišnje i važan su dokument za čitanje povijesti mjesne Crkve, ali i edukaciju vjernika. Novu dimenziju daje web stranica na kojoj su dostupni autorski tekstovi, a želja je da se web izdanje razvije u dinamičniji medij komunikacije, proširi mrežu suradnika i dosegne više čitatelja. O tome je više govorio pomoćnik urednika Marko Medved. Uz njega, od početka ove kalendarske godine, pomoćnica urednika je i Bruna Velčić.

Susret je protekao u sinodalnom duhu u kojemu je svatko od sudionika imao priliku iznijeti svoja razmišljanja i prijedloge. Svi su suradnici mjesečnika Zvona pokazali da žele i dalje sudjelovati u ovoj specifičnoj misiji: navijestiti radosnu vijest svim ljudima koristeći tradicionalna i suvremena sredstva komunikacije.

Ružarij

Piše: Anđela Jeličić Krajcar

Mjesec listopad tradicionalno je posvećen krunici... biblijski utemeljenoj molitvi, s dugom tradicijom u pučkoj i osobnoj pobožnosti. No molitva krunice je u našem društvu postala aktualna na pomalo čudnovat način, zbog sustavnog okupljanja muškaraca na trgovima, i njihovu javnu molitvu krunice. Reakcije pojedinih društvenih skupina na ovaj vid pobožnosti nisu u skladu sa sadržajem same molitve. Radi se o agresivnim reakcijama, svojevrsnim „protu-prosvjedima“, koji u obliku performansa tematiziraju – nasilje nad ženom.

Zašto ova javna molitva krunice izaziva takve reakcije? Zar blagost riječi „zdravo Marijo milosti puna“ može toliko uznemiriti ljude? Zar otajstva radosti, tuge, svjetla i slave Kristova života – toliko smetaju suvremenom čovjeku? To je, naime, u jednom javnom nastupu na HRT-u, sugerirao jedan od svećenika uključen u ovaj pokret.

Pokušajmo potražiti odgovor u apostolskom pismu Ivana Pavla 2., „Rosarium Virginis Mariae“, „Ružarij (krunica) djevice Marije“. Tekst iz 2002. godine ističe da je krunica, kao molitva brojnih svetaca, razvijena u 2. tisućljeću, odraz svježine Evanđelja, molitva s Kristološkim srcem, te u sebi sadrži srž dubine cijele

evanđeoske poruke. U toj molitvi odjekuje Marijina molitva, njen vječni Veliča, a s molitvom krunice kršćanski narod se postavlja u Marijinu školu – kako bi ušao u kontemplaciju ljepote Kristova lika, i iskusio dubinu njegove ljubavi. Molitvu krunicu – to znači zajedno s Marijom kontemplirati Kristovo lice, poručuje Ivan Pavao 2.

Pred našim se očima odvijaju ključni prizori iz evanđelja dok čitajući i razmatrajući Kristovu muku – kontempliramo ljudsku bol nanesenu Kristu, njegov osjećaj osamljenosti, agoniju u Getsemaniju i smrt na križu. Kroz otajstva radosti – razmatramo Marijinu radost, začecje, rođenje, prikazanje u hramu i pogled ljubavi

prema djetetu, Božjem sinu, koji raste pod njenim srcem i krovom Svete obitelji. Kroz otajstva svjetla – promatramo Krista koji naviješta radosnu vijest siromasima, koji liječi potrebite, koji se obražava pred očima svojih učenika te ustanovljuje Euharistiju – kao trajan znak svoje ljubavi. I konačno, kroz slavna otajstva – razmatramo srce naše Crkve – slavno Kristovo Uskrsnuće, Uzašašće, silazak Duha Svetoga i slavu Marijine svetosti. Molitva krunice, ističe papa Ivan Pavao 2. jest kontemplacija Krista – koji je, riječima Pavla apostola: „naš mir“, a u sebi je pomirio neprijateljstvo svijeta (Efežani 2,14). Krunica je molitva mira i po plodovima koje donosi: jer, kako piše sveti Papa: kako kontemplirati Krista koji pada pod križem, a ne osjetiti potrebu da postanemo i sami Šimun Cirenac, svakom bratu koji je pritisnut bolima? Stoga, dok kontempliramo Krista, postajemo i sami graditelji mira u svijetu, zaključuje sveti

Papa.

No, javna molitva krunice na hrvatskim trgovima izaziva nemir. Već na prvi pogled razlog je jasan: ova javna molitva nije usmjerena na kontemplaciju Krista – već je naglasak stavljen na „posebnu nakanu“: povratak tradicionalnim vrijednostima, čednost žena itd. Posebna nakana je štoviše u potpunosti zaklonila kontemplaciju Krista.

I s pravom se postavlja pitanje: temeljem kojeg dijela crkvenog nau-

ka, Biblije, tradicije – ovaj pokret koristi krunicu kao okvir vlastitog djelovanja? Zašto nisu odabrali neki drugi vid molitve? Jer, ako žele biti osviješteni katolički muževi koji javno mole krunicu, njihove bi nakane – u skladu s naukom sv. Ivana Pavla 2., morale biti jednostavno ovakve: „molimo krunicu za osobni rast u vjeri, za rast u poniznosti i veće poznavanje Krista, kako bi mogli više ljubiti svakoga, a posebno one kojima je to najpotrebnije“. I dok nakane ne budu takve, neće odražavati bit molitve krunice, već nečiju – agendu. Možda bi bilo poštenije organizirati takve skupove – pod nekog drugog egidom, a ne pod zahtjevnom molitvom srca samog Evanđelja.

Zašto ova javna molitva krunice izaziva takve reakcije? Zar blagost riječi „zdravo Marijo milosti puna“ može toliko uznemiriti ljude? Zar otajstva radosti, tuge, svjetla i slave Kristova života — toliko smetaju suvremenom čovjeku? To je, naime, u jednom javnom nastupu na HRT-u, sugerirao jedan od svećenika uključen u ovaj pokret.

Mediterranski teološki susreti postali dio Mediteranske teološke mreže

Teologija s Mediterana

„Manifest za teologiju s Mediterana“ plod je susreta Mediteranske teološke mreže u koju je uključen i Organizacijski odbor riječkih Mediteranskih teoloških susreta. To je teologija koja može doprinijeti stvaranju puteva bratstva, uzajamnosti i mira unutar vjernih zajednica i u dijalogu s onima koji se posvećuju izgradnji bratskog svijeta.

Piše: Bruna Velčić

Prije godinu dana Katolički Institut Mediterana iz Marseillea uputio je poziv Organizacijskom odboru MTS za uključnje u mrežu teologa i institucija s pet obala Sredozemnog mora kako bi zajednički promišljali i promovirali teologiju s Mediterana. Tijekom ovogodišnjih Mediteranskih susreta u Marseilleu, gdje su se teolozi i predstavnici pojedinih institucija imali prilike susreti, slušati i razmijeniti iskustva, nastaloj mreži dali su naziv *Mediteranska teološka mreža*.

Ujedno su prihvatili i potpisali *Manifest za teologiju s Mediterana* te ga tijekom prijedodnevog programa 23. rujna u *Palais du Pharo* predstavili sudionicima susreta riječima: „Razmišljajući o svijetu, ne možemo više ostati u udobnosti svojih fizičkih i intelektualnih obala. Želimo da Mediteran ostane prostor otvoren za druge. Razmišljanje o teologiji s Mediterana učenje je stanovanja u prostoru neugodnih, nesigurnih, destabilizirajućih susreta i razmjena. Upravo iz te nelagode bit ćemo na pravoj visini da iščitavamo stvarnost i sadašnjost Mediterana u svjetlu Uskrsa. Poslušali smo što nam Mediteran govori. Dirnuti smo njegovim ranama, onim što nam se ponekad čini kao brodolom civilizacija. Želimo da se to promijeni. Nada se prima i su-konstruira u susretu i u odnosu prema različitim singularnostima. O dostojanstvu pojedinaca i naroda nema pregovaranja. To je ono što ovaj Manifest želi izraziti.

Kao teolozi aktivno se zauzimamo pomoći Mediteranu da se ponovno otkrije kao most, more križanja i da se izgradi kao arka mira. Pozvani smo zamisliti novi način razmišljanja o svijetu, novu paradigmatu. To je naša odgo-

„Mediteran je bio kolijevka povijesti, religija, migracija, gospodarskih i kulturnih razmjena, razdoblja mira i napretka. Međutim, danas se čini da je slika brodoloma možda ona koja ga najbolje predstavlja, jer je zapravo za mnoge postao grobnica: mjesto nepravde i nejednakosti, deportacija i masakra.“

vornost kao teologa. Ovu paradigmatu želimo utemeljiti na činjenici: „Bog je dijalog i dijalog je mjesto Boga“.

Potpisnici Manifesta obvezuju se „raditi za teologiju koja s Mediterana može doprinijeti stvaranju puteva bratstva, uzajamnosti i mira unutar vjernih zajednica i u dijalogu s onima koji se posvećuju izgradnji bratskog svijeta“. To je kontekstualna i narativna teologija, teologija slušanja i dijaloga, koja prevladava odvajanje od prakse. „Nije više eurocentrič-

na, nego teologija sposobna nadilaziti kulture, koja se ne boji kontaminacije: sposobna dati glas bogatstvu različitih kontinentalnih obala koje okružuju Mediteran: bogatstvu europskog Zapada, njegovoj jedinstvenoj, humanističkoj baštini, hranjenoj na poseban način judeo-kršćanskom tradicijom; bogatstvu Istoka iz kojeg je izniklo svjetlo božanske Mudrosti – čija su ‘sjemena’ već prisutna u životima, u religijama njegovih naroda – te onom afričkog kontinenta bogatog ne samo prirodnim resursima, već i neprocjenjivim ljudskim kvalitetama kao što su duboki religiozni osjećaj – posebno u iskustvu islama u Magrebu – osjećaj za obitelj, poštivanje života, život u zajednici te izoštreni osjećaj za solidarnost.“ Među potpisnicima Manifesta, uz MTS i druge, teološki su fakulteti iz Rima, Napulja, Cagliariia, iz Puglie i sa Sicilije, Institut za ekumenske studije „San Bernardino“ iz Venecije, Zaklada za religijske znanosti FSCIRE iz Bologne, Institut za dominikanske studije u Istanbulu, Ekumenski teološki institut Al Mowafaqa iz Rabata te Papinski institut za arapske studije i islamistiku iz Rima. Cijeli tekst Manifesta može se pročitati na mrežnim stranicama Riječke nadbiskupije (<https://www.ri-nadbiskupija.hr/2023/rijecki-nadbiskup-mate-uzinic-u-marseilleu-sudjeluje-na-trecim-mediterranskim-susretima>).

Uz nadbiskupa Matu Uzinića, na trećim Mediteranskim susretima u Marseilleu održanima od 17. do 24. rujna 2023., kao predstavnik Organizacijskog odbora ljetnog ekumenskog programa Riječke nadbiskupije za studente teologije pod nazivom *Mediteranski teološki susreti* (MTS), sudjelovao je Branko Jurić, svećenik Sarajevske nadbiskupije i vicedirektor Zavoda Teutonicum u Vatikanu. Na susretu je sudjelovala i Ana Marčinko, voditeljica ureda Isusovačke službe za izbjeglice u Zagrebu i također članica Organizacijskog odbora MTS.

Program *Mediteranskih teoloških susreta* koji se već dvije godine održava u Rijeci, a koji je nadbiskup Uzinić pokrenuo u Dubrovniku pod nazivom *Ljetna škola teologije*, od početka gleda na more, na Jadran i na Mediteran pronalazeći u njima nadahnuće za otvorenost, za susret s drugim i drugačijim, za razvoj teologije dijaloga, teologije društvene pravde i prihvaćanja, teologije mira među stanovnicima mediteranskih obala. Tome svjedoči zbornik radova „Teologija u dijalogu“ objavljen 2023. godine, u kojem eminentni katolički, pravoslavni i protestantski teolozi promišljaju o teologiji i kršćanstvu u suvremenom svijetu, dotičući se, među ostalim, tema pluralizma, građanstva, slobode, rata i mirotvorstva, migracija, sinodalnosti i sveopćeg bratstva. Također, u Dubrovniku i Rijeci predstavljene su još dvije vrijedne knjige posvećene ovim temama. Na Ljetnoj školi teologije 2021. predstavljena je knjiga „Sa svim brodolomima povijesti. Teologija nakon *Veritatis Gaudium* u kontekstu Mediterana“, koju su uredili Secondo Bongiovanni i Sergio Tanzarella, a na MTS u Rijeci 2022. godine knjiga „Treba dignuti glas. Prihvat migranata, poziv na hrabrost“, čiji je autor Benoist de Sinyet.

Papa Franjo u Marseilleu

PREPOZNAJMO GOSPODINA U SVAKODNEVNIM DOGAĐAJIMA

Na misi slavljenju na Stadionu Vélodrome u Marseilleu, posljednjem događaju 44. apostolskog putovanja, u subotu 23. rujna papa Franjo potaknuo je europsko društvo da se ne zatvara u ravnodušnost i ne postane neosjetljivo na sve i svakoga, čak i na odbacivanje ljudskog života, odbijenoga u migrantima, u nerođenoj djeci i napuštenim starijim osobama, izvjestio je Vatican News. „Upravo je od toga, u našem europskom društvu, moguće oboljeti: od cinizma, razočaranja, rezignacije, neizvjesnosti, općega osjećaja tuđe. Naprotiv, oni koji su rođeni u vjeri, prepoznaju Gospodinovu prisutnost, poput djeteta u Elizabetinoj utrobi, u svakodnevnim događajima.“

Sveti Otac potaknuo je također da se ponovno otkrije uživanje u zauzimanju za bratstvo, da se odvaži na rizik ljubavi u obiteljima i prema najslabijima. Na kraju je molio za žrtve terorizma u Nici 2016. godine te za mir, posebno u Ukrajini.

Misa je bila slavljena u čast Blaženoj Djevici Mariji od Straže, zaštitnici pomoraca, ribara i svih stanovnika Marseillea, čiji se kip uzdiže na zvoniku katedrale. Duž osam kilometara puta od nadbiskupije do stadiona, Papu je dočekalo oko 100 tisuća ljudi.

More susreta i temelj mira

Papa Franjo održao je govor na završnom zasjedanju Mediteranskih susreta u Marseilleu u subotu 23. rujna ohrabrujući vjerske vođe i civilne vlasti da pridonese tome da mediteranska regija postane „temelj mira“ u svijetu, prenosi Vatican News.

Više od 120 predstavnika Crkava i mladih s područja Mediterana tijekom sedam dana razmijenilo je mišljenja prema aktualnim političkim, gospodarskim i ekološkim izazovima regije, ali i zajedničke nade za budućnost, s posebnim osvrtom na migracijsku krizu. Mediteranske susrete s temom „Sredozemlje – mozaik nada“, organizirala je Marseilleska nadbiskupija.

Podsjećajući na osebniji kozmopolitski karakter Marseillea, papa Franjo je promišljao o tri aspekta koji karakteriziraju taj južno-francuski grad: more, luke i svjetionici.

MEDITERAN JE „POČETAK I TEMELJ MIRA“

Napomenuo je da isprepletenost sukoba različitih civilizacija, religija i vizija u regiji o kojoj danas toliko slušamo ne smije zaboraviti da je ono što su Rimljani nazivali „mare nostrum“ (naše more) tisućljećima unatrag uvijek bilo mjesto susreta: među abrahamskim religijama; među grčkom, latinskom i arapskom mišlju; među znanošću, filozofijom i pravom; te mnogim drugim stvarnostima.

Papa je, ponavljajući riječi pokojnog gradonačelnika Florence, Giorgia La Pira, koji je nadahnuo inicijativu Mediteranskih susreta, rekao da je Mediteran „početak i temelj mira među svim narodima svijeta“, koncentracija ljudi, vjerovanja i tradicija. „To je njegova vokacija, biti mjesto gdje se različite zemlje i stvarnosti mogu susresti na temelju ljudskosti koju svi dijelimo, a ne na temelju suprotnih ideologija“, ustvrdio je.

SLUŠAJUĆI VAPAJ SIROMAHA

Sveti Otac poručio je, da bi Mediteran ponovo postao „laboratorij mira“, usred današnjeg mora sukoba i porasta nacionalizama, treba slušati i vapaje siromašnih, kao što je Isus to činio na obalama Galileje.

„MARE NOSTRUM“ POSTALO JE GROBLJE LJUDSKOSTI

„Pravo društveno zlo nije toliko porast problema, koliko smanjenje brige za najranjivije: mlade ljude koji su lak plijen zločina, uplašene obitelji, starije osobe, nerođenu djecu, ljude koji trpe nasilje i nepravdu u Africi i na Bliskom istoku, uključujući kršćane koji bježe

od progona i migrante koji gube živote pokušavajući prijeći ‘mare nostrum’, koje je postalo sredozemno groblje ljudskosti“, ustvrdio je.

MIGRACIJA JE STVARNOST NAŠEG VREMENA

„Mediteran je zrcalo svijeta, pri čemu su se siromašnije zemlje juga, pogođene nestabilnošću, režimima, ratovima, okrenule bogatijem sjeveru. Ponovno, problem stalno rastućih razlika između

onih koji imaju i onih koji nemaju nije nov, kao što Crkva govori desetljećima“, rekao je Papa podsjetivši na encikliku „Populorum progressio“ pape Pavla VI.

DOBRODOŠLICA, ZAŠTITA, PROMICANJE, INTEGRACIJA

Papa Franjo istaknuo je kako glavni kriterij za prihvatanje migranata ne može biti očuvanje vlastitog blagostanja, već očuvanje ljudskog dostojanstva.

Ponovio je da pred pošasti iskorištavanja ljudskih bića, rješenje nije odbaciti, već osigurati, prema mogućnostima, dovoljan broj legalnih i regularnih ulazaka migranata, u suradnji s njihovim zemljama podrijetla.

SVJEDOČENJE EVANĐELJA LJUBAVI I BRATSTVA

Podsjetivši da luka Marseille predstavlja „vrata vjere“, papa Franjo je u nastavku istaknuo dužnost kršćana da svjedoče Gospodinovu naklonost prema siromašnima, te evanđelje ljubavi i bratstva. „Klanjaj se Bogu i služi bližnjemu, to je ono što se računa“, poručio je.

Osvrćući se na sliku svjetionika, papa Franjo istaknuo je potrebu mediteranskih Crkava za pronalaženjem „putova za suradnju“ kako bi odgovorile na izazove regije.

VAŽNOST OBRAZOVANJA

Sveti Otac naglasio je važnost obrazovanja mladih za prevladavanje prepreka i predrasuda. „Obrazovanjem se razgrađuju predrasude, liječe rane i odbacuje fundamentalistička retorika“, rekao je dodavši da tome svakako može pridonijeti Crkva nudeći svoje obrazovne mreže i potičući „kreativnost bratstva“.

Teološko-pastoralni seminar

Inkluzivni
pastoral
osoba s
invaliditetom
i njihovih
obitelji

Zajedno biti Crkva

„Vrednovati i poštovati drugoga izgrađuje zajednicu kao mjesto priznanja i zahvalnosti jer se drugoga čini subjektom, protagonistom, a ne pasivnim objektom duhovne skrbi većinskog dijela zajednice. Da bi se ovo dogodilo, potrebno je u Crkvi, osim arhitektonskih barijera koje onemogućuju osobama s invaliditetom da se uključe u život Crkve, prije svega porušiti one barijere mentaliteta, barijere koje postoje u našim srcima“, kazao je nadbiskup Uzinić.

U organizaciji Metropolitanskog pastoralnog instituta u Rijeci, 27. rujna u prostorima Katoličke osnovne škole „Josip Pavličić“ održan je Teološko-pastoralni seminar za svećenike, vjeroučitelje i pastoralne djelatnike biskupija Riječke metropolije. Tema ovogodišnjeg seminara pod naslovom „Zajedno biti Crkva“ bilo je pitanje izgradnje Crkve, župnih i ostalih oblika kršćanskih zajednica, na principu inkluzivnosti – uključivosti, s posebnim naglaskom na inkluziju osoba s invaliditetom i njihovih obitelji. Odgovore na to pitanje, načela i pojedine konkretne primjere pastoralnih nastojanja oko uključivosti osoba s invaliditetom u redovni život kršćanske zajednice, pokušali su svojim interventima dati predavači koji su na razne načine i sami uključeni u rad s tim osobama.

Događaju su nazočili krčki biskup Ivica Petanjak i riječki nadbiskup i metropolit Mate Uzinić koji je riječima pozdrava i zahvale organizatoru, Metropolitanskom pastoralnom institutu, gostima predavačima, budućim povjerenicima i aktivnim suradnicima u pastoralu osoba s invaliditetom Riječke nadbiskupije te ostalim sudionicima seminara otvorio skup. U svome obraćanju istaknuo je zadaću života i djelovanja Crkve u oblikovanju i življenju inkluzivnog pastorala s najrazličitijim periferijama ljudske stvarnosti pa tako i s egzistencijalnim i zdravstvenim periferijama osoba s invaliditetom i njihovih obitelji.

„Govor o uključivosti, inkluzivnosti u životu i djelovanju pastorala Crkve nije samo apstraktna ideja. To je stil života kršćana i crkava te zadaća na koju je pozvana cjelokupna kršćanska zajednica u poslanju i susretu s najrazličitijim periferijama ljudske stvarnosti kojima svi na neki način pripadamo pa s toga i s egzistencijalnim i zdravstvenim periferijama osoba s invaliditetom i njihovih obitelji. Inkluzivnost se dakle u potpunosti daje razumjeti najbolje u suprotnosti sa svojim antonomom, tj. ekskluzivnosti/isključivosti. Tako će inkluzivna Crkva biti mjesto prihvaćanja svijui i svakoga s njegovim vlastitim načinom da bude drugačiji. Vrednovati i poštovati drugoga izgrađuje zajednicu kao mjesto priznanja i zahvalnosti jer se drugoga čini subjektom, protagonistom, a ne pasivnim objektom duhovne skrbi većinskog dijela zajednice. Da bi se ovo dogodilo, potrebno

je u Crkvi, osim arhitektonskih barijera koje onemogućuju osobama s invaliditetom da se uključe u život Crkve, prije svega porušiti one barijere mentaliteta, barijere koje postoje u našim srcima“, kazao je Uzinić.

Liljana Igrić, umirovljena profesorica Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i djelatnica Centra inkluzivne potpore IDEM iz Zagreba, u svom izlaganju dala je temeljna načela inkluzije osoba s invaliditetom. Ona je govorila o procesu inkluzije utemeljenu na socijalnom modelu. Budući da je isključivost takvih osoba uglavnom utemeljena na društveno stvorenim preprekama, na isti način treba biti otklonjena. Stoga inkluzija prvotno pretpostavlja usmjerenost društva, pa tako i kršćanskih zajednica, na uklanjanje prepreka (fizičkih, komunikativnih i onih koje su temeljene na prevladavajućem mentalitetu). Pitanje koje je iz ovog izlaganja upućeno Crkvi jest u kojoj mjeri osviještena uloga osoba s invaliditetom u Crkvi i koliko je ta uloga podržana od cjeline kršćanske zajednice da bi se ona mogla ostvariti. Radimo li na mijenjanju stava o osobama s invaliditetom kao „objektima“ umjesto da im se prizna status „subjekta“ – partnera u evangelizaciji. Podrška župne zajednice može biti prilika za pronalaženje onoga što takvim osobama treba: prihvaćenost, ohrabrenje, nada i rastećenje odgovornosti.

Iskustva dobro organiziranih pastoralnih inicijativa i djelovanja u svojim mjesnim Crkvama iznijeli su svećenici Alojz Kovaček i Leonardo Šardi, voditelji povjerenstava za pastoral osoba s invaliditetom i njihovih obitelji Đakovačko-osječke nadbiskupije i Varaždinske biskupije.

Pozitivan primjer inkluzije osoba s invaliditetom djelovanjem i angažmanom u inicijativama Ureda za mlade Riječke nadbiskupije predstavila je studentica Darija Ljevar, i sama osoba s invaliditetom.

Seminar je zaključen izlaganjem o planovima i projektima novoosnovanog Povjerenstva za pastoral osoba s invaliditetom i njihovih obitelji Riječke nadbiskupije koje su iznijeli nadbiskupijski povjerenici Klara Car Labinac i Budislav Vukas, ml.

Helena Anušić

U Riječkoj nadbiskupiji već postoji rad s osobama s invaliditetom, u nekim aktivnostima bili smo među prvima, ako ne i prvi u Hrvatskoj. Od početka uvođenja vjeronauka u škole za učenike Centra za odgoj i obrazovanje organizirane su pripreme i slavlja prve pričesti i krizme. Isto je i s Centrom za autizam Rijeka. Do zatvaranja Teologije u Rijeci bogoslovi 1. i 2. godine, a prošle godine propedeuti, u sklopu svoje formacije redovito su dolazili u ustanove koje se brinu o osobama s invaliditetom i tako se neposredno upoznavali s njihovim korisnicima i radili s njima, što je obostrano bilo dragocjeno iskustvo.

U Centru za rehabilitaciju Rijeka na Brašćinama održavaju se redoviti tjedni vjeronaučni susreti. Od 2018. susreti se održavaju i u Centru za rehabilitaciju Fortica u Kraljevici. U domu Turnić svakog 2. petka u mjesecu slavi se misa, a povremeno i u Centru na Brašćinama.

Od 1998. do 2019. uz pauzu 2010. - 2014. u Rijeci aktivno djeluje zajednica Vjera i svjetlo. Radi se na tome da se zajednica opet oživi. Vjera i svjetlo duhovni je međunarodni pokret zajednica koji okuplja osobe s intelektualnim teškoćama, njihove roditelje i prijatelje.

Kako uključiti osobe s invaliditetom u život Crkve

Punopravna integracija znači stvoriti osobama s invaliditetom uvjete da mogu razvijati svoje talente i ugrađivati ih u život Crkve. Često ljudski pristup, pomoć u kretanju i poklonjeno vrijeme nekome puno više znače nego nešto materijalno. Sve ovo zahtijeva rad na sebi, edukaciju i informiranje.

Piše: Klara Car Labinac

povjerenica za pastoral osoba s invaliditetom i njihovih obitelji Riječke nadbiskupije

Prema izvješću Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj na dan 1. rujna 2022. u Primorsko-goranskoj županiji osobe s invaliditetom čine 12,4 % ukupnog stanovništva. Kada tu pridodamo obitelji i prijatelje, gotovo da ne postoji osoba koju se život i rad osoba s invaliditetom barem malo ne tiče. To je poglavito važno za pastoralne djelatnike.

UKLONITI PREPRJEKE PROSTORA I KOMUNIKACIJE

Središte i temeljni cilj pastoralna osoba s invaliditetom njihova je punopravna integracija u život Crkve. Da oni ne budu objekt nego subjekt pastoralna. Kako bi se to moglo ostvariti, potrebno je ukloniti teškoće: prepreke prostora i prepreke komunikacije. One prostora prvenstveno su barijere koje onemogućuju kretanje i pristup osoba s invaliditetom. Njih bi trebalo ukloniti na način kako to propisuje Pravilnik o osiguranju pristupačnosti građevinama osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti.

Prepreke komunikacije najvećim dijelom tiču se osoba s oštećenjem sluha kojima u prvom redu treba osigurati mise na znakovnom jeziku kao i znakovnu ispovijed. Ovisno o interesu dobro bi bio organizirati i

katehetske, biblijske i slične susrete za različite dobne skupine. Slične susrete treba organizirati i za slijepe osobe. Liturgijska slavlja i susrete na kojima sudjeluje više osoba s intelektualnim teškoćama treba prilagoditi tako da govor i trajanje budu prihvatljivi za te osobe.

Uz same osobe s invaliditetom pomoć i podršku često trebaju i članovi njihovih obitelji. Roditelji, braća, sestre, supružnici, djeca.

ŠTO ČINITI U ŽUPI?

Kako omogućiti punopravnu integraciju osoba s invaliditetom unutar župne zajednice? Osim već spomenutog uklanjanja prepreka prostora i komunikacije potrebno je na početku detektirati o kojim se ljudima radi, što oni mogu i žele. Poticati i iskoristiti njihove jake strane u životu župne zajednice. Pri tome se nikako ne smije zapostaviti osobe u institucijama i organiziranu stanoivanju jer i oni su dio pojedinih župnih zajednica.

Događa se često da roditelji djece s intelektualnim teškoćama ili djece iz spektra autizma ne mogu dolaziti s djecom na misu jer djeca ne mogu biti mirna i tiha. Dobro bi bilo za svaki konkretni slučaj pokušati naći neko rješenje (mirniji kutak, kor, sakristi-

ja). Senzibilizirati ostale vjernike. Ako je to moguće s obzirom na vrstu teškoće i takvoj djeci omogućiti da prvu pričest i krizmu imaju s drugom djecom u župi. Punopravna integracija znači stvoriti osobama s invaliditetom uvjete da mogu razvijati svoje talente i ugrađivati ih u život Crkve.

Volonteri su vrlo važni u cijelom tom procesu. Potrebno je razvijati svijest da volonter može biti svatko u okvirima svojih mogućnosti i talenata. Ukazivati kako često ljudski pristup, pomoć u kretanju i poklonjeno vrijeme nekome puno više znače nego nešto materijalno. Župnik je tu ključna osoba koja može povezati ljude jer pozna svoje župljane, njihove potrebe i mogućnosti.

Uz redovni pastoralni rad kako na razini župe tako i nadbiskupije prilika za dodatno povezivanje i uključivanje prigodna su događanja povezana uz određene datume kao što je npr. Međunarodni dan osoba s invaliditetom 3. prosinca i hodočašća.

Sve ovo zahtijeva od svih nas rad na sebi, edukaciju i informiranje o pojedinim teškoćama. Tu nam mogu pomoći same osobe s invaliditetom, zatim ljudi koji se u drugim područjima života bave osobama s invaliditetom i djecom s teškoćama u razvoju, a i mi kao povjerenstvo učinit ćemo sve što bude u našoj moći.

Svojom prisutnošću i posebnim porukama, ekumensko molitveno bdijenje na Trgu sv. Petra podržali su mnogi vođe i predstavnici kršćanskih zajednica i Crkava. Na večernjoj molitvi sudjelovalo je 19 predstavnika kršćanskih tradicija.

Ekumenizam kao uvod Sinodi o sinodalnosti

Papa Franjo govorio je o šutnji dajući tako smjernicu za rasprave o brojnim temama na Sinodi o sinodalnosti. „Istini ne treba glasan povik da dopre do ljudskih srca“, objasnio je Papa u svom govoru u subotu navečer. „Bogu ne treba galama, govori i buka. Na taj način šutnja u crkvenoj zajednici omogućuje bratsku i sestrinsku komunikaciju te oslušivanje volje Božje. Molimo stoga da Sinoda bude dobar trenutak bratstva, sestrinstva, mjesto gdje Duh Sveti čisti Crkvu od brbljanja, ideologije i polarizacije“, kazao je Papa.

Piše: Anđela Jeličić Krajcar

Uoči početka Sinode o sinodalnosti 30. rujna 2023. održana je ekumenska molitva na Trgu sv. Petra. Sam događaj ostvarenje je želje koju je brat Alojz, prior Zajednice iz Taizéa, izrazio još 2021. godine, prigodom početka samog Sinodalnog hoda. Obraćajući se sudionicima Sinode u Rimu, među ostalim je rekao: »Čini mi se poželjnim da na sinodalnom putu budu i trenuci disanja, poput stanki, kojima će se proslaviti jedinstvo, već ostvareno u Kristu, i učiniti ga vidljivim. (...) Bi li bilo moguće da jednog dana, tijekom sinodalnog procesa, ne samo izaslanici nego i Božji narod, ne samo katolici, već i vjernici raznih Crkava, budu pozvani na veliko ekumensko okupljanje? Doista, zahvaljujući krštenju i Svetom pismu, mi smo sestre i braća u Kristu, ujedinjeni u zajedništvu koje je još uvijek nesavršeno, ali stvarno, čak i kada teološka pitanja ostaju neriješena. (...) Otkrit ćemo da, sjedinjujući se u Kristu, postajemo mirotvorci.«

Želja brata Alojza ostvarena je projektom *Together 2023 (Zajedno 2023)*, kojim su u Rim uoči početka Sinode pozvani vjernici svih kršćanskih denominacija kako bi u duhu i stilu zajednice iz Taizéa, ekumenskom molitvom i nizom radionica proslavili jedinstvo kršćana te izrazili podršku Sinodalnom hodu katoličke Crkve. Nekoliko tisuća mladih iz četrdesetak zemalja svijeta, najvećim dijelom iz Evrope, pristiglo je u Rim u petak 29. rujna. U prihvata hodočasnika uključilo se osamdesetak rimskih župa, a radionice su ponudile niz zanimljivih tema. Od prihvata migranata i zaštite najranjivih, od zaštite okoliša do zajedničke izgradnje bratstva s islamom i budizmom i drugim religijama te zaštite žrtava trgovine ljudskim robljem. U sjedištu Europske komisije u Rimu

tematizirao se i doprinos sinodalnosti Evrope, a na sveučilištu Gregoriana mogao se pratiti i skup o Henriu de Lubacu, kao razmatranje o Crkvi u suvremenom svijetu. U organizaciju ekumenskog projekta *Together 2023.*, uključeni su Dikasterij za jedinstvo kršćana, Dikasterij za laike, obitelj i život, Tajništvo Sinode i zajednica iz Taizéa. Osim u Rimu, na više od 200 lokacija diljem svijeta održani su paralelni susreti, s istom molitvenom nakanom.

Svojom prisutnošću i posebnim porukama ekumensko molitveno bdijenje na Trgu sv. Petra podržali su mnogi vođe i predstavnici kršćanskih zajednica i Crkava.

Carigradski patrijarh Bartolomej izrazio je nadu da će se bratske veze među crkvama produbiti, te naglasio važnost svjedočanstva koje svi kršćani daju kad zajedno odgovore na izazove suvremenog svijeta, u miru jedni s drugima, s braćom i sestrama, te u miru s cijelim stvorenim svijetom. A Justin Welby, primas anglikanske Crkve, izrazio je svoju radost zbog ovog događaja, ističući kako danas više nego ikad prije kršćani moraju osvijetliti put drugima kao vidljivi znak pomirenja i jedinstva.

Njihov glas i prisustvo u predvečerje Sinode o sinodalnosti u Rimu znak je bratske ljubavi prema Katoličkoj Crkvi, znak poštovanja prema Sinodalnom procesu koji je uključio cijeli Božji narod, ali i svjedočanstvo prepoznavanja važnosti ovog povijesnog trenutka. Ekumensko molitveno bdijenje pokazuje da cijeli kršćanski svijet prati hod Katoličke Crkve, te svojom molitvom podržava ovaj proces, vođen, u konačnici, Duhom Svetim, prema trenutku kad će svi, u Kristu, postati jedno.

Branko Murić, profesor ekleziologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu.

Crkva nije dovršena stvarnost

Sinodalnost kao načelo bilo je sve više zapostavljano tijekom različitih povijesnih i društvenih okolnosti te ekleziološkog razvoja koji je Crkvu sve više promatrao u apologetičko-juridičkom ključu čitanja, osobito tijekom drugoga tisućljeća. Taj „zaborav“ od tisuću godina iznova se otkriva s Koncilom, uspostavom Biskupske sinode te, naročito pontifikatom pape Franje.

■ Kakva su Vaša očekivanja od Sinode u listopadu. Objavljen je hrvatski prijevod *Instrumentum laboris*; kakva Vam se pitanja i promišljanja nameću?

Sinodsko zasjedanje koje će započeti u listopadu nova je etapa sinodskoga hoda koja je započela 2021. godine s pripravnim dokumentom *Za sinodalu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje, poslanje*. Objavljujavanjem *Instrumentum laboris* 29. svibnja 2023. zaključena je „kontinentalna“ etapa u kojoj se načinilo globalno savjetovanje s mjesnim Crkvama te započinje daljnji hod u tom sinodskom sabiranju Crkve oko naznačene teme. Kako je vidljivo iz objavljenog radnog dokumenta, zamišljeno je da se on odvija u dvije sesije, prva koja započinje sada u listopadu i druga koja će započeti sljedeće godine i u te dvije godine odvijat će se XVI. redovita opća skupština Biskupske sinode.

Dokument *Instrumentum laboris* sabire u sebi stečeno iskustvo slušanja onoga što je Božji narod rekao u dosadašnjem sinodskom hodu. Tako će se prva sesija baviti temom sinodalne Crkve ili, rekao bih to svojim riječima, tko je i kakva bi trebala biti u svom mentalitetu sinodalna Crkva. Izriču se temeljna obilježja sinodalne Crkve, koja nisu ništa drugo nego ono što proizlazi i iz ekleziologije Drugoga vatikanskog koncila te hoda Crkve nakon Koncila. I pri tome vidim da u prvi plan dokument stavlja pneumatološku dimenziju Crkve koja počiva na dubokom iskustvu slušanja Duha: polazi se od jednakog dostojanstva svih krštenih koje u sebi onda uključuje zajedništvo u svom bogatstvu različitosti viđenih prvenstveno kao dar; to je Crkva koja prije svega sluša Duha slušanjem Riječi, slušanjem povijesnih događaja i međusobnog, međuljudskog, unutarcrkvenog i međucrkvenog slušanja; to je Crkva koja služi u onom evanđeoskom

smislu riječi te je svjesna potrebe obnove, preobrazbe svoga ustrojstva, strukture i postupaka u skladu sa sinodalnim načelom; to je Crkva susreta i dijaloga koji proizlazi iz pneumatološkog principa slušanja Duha a koji je jasno viđen kao „počelo jedinstva Crkve“; to je Crkva koja svoje zajedništvo gradi kao nositeljica različitosti a ne uniformnosti, čime se iznova vrjednuje i odražava Crkva kao mjesto susretišta, stjecišta, otvorenosti, gostoljubivosti i prihvaćanja; to je Crkva koja se, kako stoji doslovno u dokumentu, „iskreno i neustrašivo suočava s pozivom na dublje razumijevanje odnosa između ljubavi i istine“, koja je sposobna upravljati napepostima i izazovima; to je Crkva, u konačnici, koja živi sa svojom jasnom sviješću da je hodočasnica, tj. da nije dovršena stvarnost – što bi onda bilo u suprotnosti s pneumatološkim načelom Crkve – nego živi u povijesnom dinamizmu i eshatološkoj napeposti.

Za sve je to potrebno promijeniti komunikacijsku paradigmu koja bi trebala u Crkvi biti „sinodalna metoda“ ili, kako se jasno ističe u radnom tekstu, „razgovor u Duhu“ koji se temelji na slušanju, slobodnom i hrabrom izražavanju, iskrenosti, uvažavanju i razumijevanju te zajedničkom razlučivanju.

Moj dojam je kako dokument razjašnjava na načelnoj razini neke nedoumice koje su se namestale u prvoj etapi sinodskoga hoda, često neopravdane optužbe pojedina i kriva očekivanja. No ono što treba reći isto tako, a što i sam tekst *Instrumentum laboris* donosi, nije riječ o nekoj shemi koja bi trebala sada ograničiti ili dogotoviti sinodski hod, raspravu, međusobno slušanje i uvažavanje i donijeti neke unaprijed done-sene zaključke. Isto tako, nije riječ o doktrinalnom dokumentu, iz kojega bi se trebale izvlačiti doktrinalne tvrdnje. Ovaj dokument i cijeli način kako je zamišljeno odvijanje ili događanje druge etape sinodskoga hoda, donosi smjernice, poticaje, daje prva razlu-

čivanja oko ključnih tema koje su se iskristalizirale tijekom dosadašnjeg hoda te doprinosi daljnjem intenzivnom radu slušanja, raspravljanja i razlučivanja. Još je dalek put do završne postsinodalne pobudnice koja će biti plod cijelog hoda i osobnog slušanja i razlučivanja Pape.

■ Vi ste laik i teolog. Ne stječe li se dojam o određenoj pasivnosti laikata i o tome da su u našoj hrvatskoj javnosti prisutniji oni koje bi se moglo karakterizirati kao klerikalizirane laike. Zašto je to tako i kako to promijeniti?

Ako se ne budemo ozbiljno posvetili sinodalnom načinu odgoja u Crkvi, o čemu dosta detaljno i jasno govori *Instrumentum laboris*, nećemo moći napredovati u nekim ekleziološkim aspektima, u suvremenom načinu odgovora na izazove, u skladu s evanđeljem i onim što proizlazi iz susreta i življenja Riječi. Naša crkvena stvarnost sve više će se pokazivati i otkrivati svoju okoštalošću, mentalnu statičnost i udaljenost, nezainteresiranost i nespремnost za istinsku suradnju, suodgovornost i sudjelovanje u poslanju Crkve.

Reći ću to slikovito primjerom odgovora jednoga vjernika na upitnik koji je bio ponuđen u pripravnoj fazi ove sinode u jednoj našoj mjesnoj Crkvi. Parafrazirat ću. Taj vjernik je rekao da je već dugo vjernik, u zreloj životnoj dobi te da redovito dolazi u crkvu, ali da je tek sada doživio da ga u Crkvi ozbiljno pitaju za mišljenje o nekim temama. Mene je to istovremeno i šokiralo i fasciniralo. Istovremeno otkriva našu stvarnost gdje se stvarno laici i njihovo mišljenje smještaju u našoj crkvenoj stvarnosti, tj. kako se vrednuje zaogrnutu u plašt klerikalnosti. S druge strane, onaj koji hoće dobro namjerno vidjeti, može uočiti da je sinodalni proces prilika da se razbiju te barijere kleri-

kalističkog mentaliteta. Netko će reći da je to samo jedan primjer, no on nije izolirani slučaj. Kada se povuče bilanca i pročita izvještaji, barem oni koji su javno dostupni, po biskupijama o održanim sinodalnim savjetovanjima i pristiglim odgovorima, još više zabrinjava što mnogi kod nas ili nisu prepoznali prigodu da se uključe u sinodalni proces ili pak, što je još gore, nisu niti imali priliku uključiti se jer nisu bili dovoljno informirani. To sve govori o pasivnosti cijele naše crkvene stvarnosti, čak i o indiferentnosti, ravnodušnosti, komunikacijskom lomu koji postoji između biskupa, svećenika i vjernika.

Kada govorimo o laikatu, treba reći da ima toliko vrijednih, svetih, posvećenih i žarom ispunjenih laika, kako kroz recentnu povijest tako i danas. Rekao bih da je riječ o grupi entuzijasta čija je jedina valuta ona uistinu evanđeoska „besplatno primismo, besplatno i dajemo“. Ima i laika koji rade na ovaj ili onaj način „za“ Crkvu u različitim službama, što opet ne umanjuje njihovu svjedočku dimenziju i posvećenost života. No postavlja se pitanje koliko laici uistinu imaju „pravo glasa“, koliko su uistinu uvaženi u svojim iskustvima i promišljanjima, u svojem slobodnom izricanju i koliko ima povjerenja prema njihovu djelovanju unutar Crkve. Čini mi se da se u revitalizaciji i pokušaju davanja na važnosti laicima ostavlja samo prostor za aktivizam te se pojavljuju ponekad upitni i zabrinjavajući poduhvati koji graniče s pitanjem populizma, korištenja vjere i morala za dnevnopolitička pitanja, a da ih se ona ključna pitanja i bogatstvo svega onoga što laici uistinu mogu biti i dati Crkvi i hrvatskom društvu, ne dotiču niti ih primjećuju. Time dolazi do obezvrjeđivanja laika, njihova dostojanstva koje je tek formalno priznato, a to osobito vrijedi za one koji su intelektualci u Crkvi, jer njihov glas ne dolazi do izražaja niti u Crkvi niti u društvu.

■ Kakve su Vaše informacije o sinodalnom hodu u inozemstvu, posebice o Njemačkoj? Zašto je kod nas pojam sinodalnosti vrlo često prisutan u negativnom kontekstu i kao da pritom dominira strah?

Kontinentalna faza sinodalnog procesa pokazala je kako su u različitim dijelovima Crkve, u različitim mjesnim Crkvama i nacijama do izražaja došle različite teme i izazovi, ali i problemi s kojima se suočava Crkva. Sjetimo se da je sinodalni hod započeo temeljnim pitanjem: „Kako se ostvaruje danas, na različitim razinama (od mjesne do sveopće) taj zajednički hod koji omogućuje Crkvi naviještati evanđelje u skladu s poslanjem koje joj je povjeren; i koje nas to korake Duh poziva učiniti kako bismo rasli kao sinodalna Crkva?“

Drugim riječima, sinodalni proces počinje odgovorom na poziv koji dolazi iz slušane Riječi, zatim slušanja glasa naroda Božjeg, međusobnog uvažavanja i razmjene. Važno je i odgovorno svakom pastiru doći do onoga što Duh hoće i kako potiče Crkvu na daljnje korake kako bi navještaj evanđelja bio plodonosan. Ima jedan prizor iz evanđelja koji služi kao trajna opomena. Sjetimo se kada Isus okuplja krug svojih učenika i nakon nekog vremena šalje ih po dvojice da naviještaju, ozdravljaju i izgone zle duhove. Oni se vra-

Ako se ne budemo ozbiljno posvetili sinodalnom načinu odgoja u Crkvi, o čemu dosta detaljno i jasno govori *Instrumentum laboris*, nećemo moći napredovati u nekim ekleziološkim aspektima, u suvremenom načinu odgovora na izazove, u skladu s evanđeljem i onim što proizlazi iz susreta i življenja Riječi. Naša crkvena stvarnost sve više će se pokazivati i otkrivati svoju okoštalost, mentalnu statičnost i udaljenost, nezainteresiranost i nespremnost za istinsku suradnju, suodgovornost i sudjelovanje u poslanju Crkve.

čaju bez plodova, bez ikakva učinka. I Isus ih kudi: „O malovjerni!“

Ako danas govorimo o dubokoj krizi Crkve koja je odraz duboke krize vjere, zar nam Isus iz evanđelja ne progovara i danas da su naše metode, naš navještaj koji ne dopire do ljudi, način kako pristupamo ljudima i kako se ophodimo krivi, da je potrebno nešto učiniti novo ili iznova krenuti nakon istinskog susreta s Gospodinom u njegovoj Riječi koja nam progovara? Ili, zar mislimo da je evanđelje toliko pročitano da nam više ništa novoga nema za poručiti i da ne postoji više nikakav novi način govora, pristupa, aktualizacije?

Čitajući *Pripravni dokument*, zatim njegov *Vademecum*, pa sada *Instrumentum laboris*, zatim sve ono što nam sadašnji papa Franjo poručuje svojim naučavanjem putem dokumenata *Evangelii gaudium*, *Amoris laetitia*, *Laudato si*, *Fratelli tutti* i dr., ali i nagovorima, neosporno u prvi plan izbija ova svijest i poticaj: moramo se mijenjati, iskusiti slobodu na koju nas poziva evanđelje i potiče Duh, učiti na novi način hodati, odvažiti se ići nepoznatim putem ali sigurni i sa sviješću da nas Duh vodi. Ako nije tako, onda je Crkva samo ovozemna povijesna, ograničena stvarnost i institucija s ovozemnim licem svih onih obilježja koje su imale i imaju ljudske institucije. Sinodalno načelo i sinodalna Crkva trebala bi u nama pobuditi svijest da znamo razlučivati što je ono bitno, božansko, što nepromjenjivo kao Radosna vijest koju smo dužni prenijeti dalje svjedočanstvom života; a što je ono što je podložno povijesnim promjenama, navikama, ljudskom nasljeđu, za koje nas Gospodin neće pitati na kraju dana koliko smo cigli i haljina očuvali, ali će nas pitati do koliko smo ljudi doprli, koga smo oslobodili (evanđeoski rečeno, ozdravili).

Dojma sam kako je najveći fokus naše crkvene javnosti bio usmjeren na pitanje i strah što se događa na Sinodalnom putu u Njemačkoj. S jedne strane je to razumljivo jer je u toj zemlji više naraštaja Hrvata, tamo je velika misijska i dušobrižnička djelatnost naših misionara za naše ljude koji žive i rade u toj zemlji. Kod nas se uglavnom izvještavalo parcijalno, ovisno o tome koliko su i kako su informaci-

je bile prikazane od pojedinih njemačkih crkvenih uglednika. S velikom zabrinutošću se pratilo što se govori o temama koje su se tako probijale u javnost a koje propituju, nabrojimo samo neke koje su izazvale „zabrinutost“, pitanje rastavljenih i ponovno vjenčanih, ono što se u javnom diskursu svelo na sintagmu „ukidanje“ celibata, pitanje rješavanja seksualnih skandala, pojedina moralna pitanja poput rodne ravnopravnosti i *gender* pitanja, pa do pitanja struktura suodgovornosti i upravljanja u Crkvi itd.

No najprije treba kazati kako su sve to parcijalna pitanja koja su se raspravljala u tom njemačkom Sinodskom putu u sklopu puno širih i složenijih cjelina te ih se promatralo kao potrebu da se o njima živo i otvoreno raspravi, zajednički progovori o problemima, pokuša vidjeti koja bi to bila rješenja i onda pokuša razlučiti u duhu evanđelja, zajedništva, suodgovornosti i crkvenosti. U svojoj kompleksnosti procesa i tema koje su obrađene, uočava se da su se Nijemci odvažno transparentno suočili s onim pitanjima koja duboko presijecaju njihovu životnu situaciju i stvarnost. I nisu se svi složili sa svime što je rečeno i predlagano. Važno je tu uočiti da se nisu bojali svojih problema i da se nisu bojali izraziti svoja promišljanja. Ali ta stvarnost i ti problemi ne trebaju biti nužno oni koji tište Belgijance ili Francuze ili Talijane ili, pak, Hrvate. Traženje odgovora na ta pitanja ne znači odreknuće od evanđelja ili nauka Crkve. Ta pitanja, ali i brojna druga pokazuju koliko nam je teško danas u Crkvi suočiti se sa suvremenim izazovima koji nas ne mimoilaze i ne mogu se zatirati pod tepih jer pogađaju članove Crkve i presjecaju samo bilo crkvenih zajednica, negdje više i izraženije tako da dovode do istinskih kriza i otpada od Crkve i vjere, negdje marginalno. Kontinentalna etapa sinodalnog puta pokazala je da su neka iskustva zajednička, neki problemi slični, a opet da postoji u tom zajedništvu Crkve tolika različitost pogleda. No opet nas sve ujedinjuje nešto što nadilazi naša očekivanja, zahtjeve, mišljenja. I toga trebamo biti svjesni.

Evo samo jedan primjer, za razmišljanje. Ako se u našoj crkvenoj stvarnosti još uvijek nema potrebe raspravljati o problemu vjer-

nika koji su rastavljeni i ponovno vjenčani jer se smatra da je kod nas riječ o marginalnoj pojavi i problemu, koji ne ugrožava našu pastoralnu i crkvenu bezbrižnost držanja jasnih propisa, možemo se pitati kako bismo se crkveno i pastoralno suočili s takvom situacijom kada bi u župama i crkvenoj stvarnosti bio velik broj osoba čiji je životni put bio takav? Što učiniti? Za nas je pitanje što možemo sada učiniti da ne dođemo u situaciju s kojom se suočava velik dio Crkve na Zapadu? Treba li nešto mijenjati u pastoralu pripreme za brak, uopće kateheze koja vodi prema zrelosti? Ako nam statistika iz godine u godinu neumoljivo pokazuje da raste broj rastavljenih kod nas, zar mislimo da će nas taj problem zaobići? Hoćemo li te osobe odbaciti, isključiti iz života Crkve? Ili tu ima prostora za razlučivanja o onomu što je bitno od onoga što je promjenjivo? Pitanje je iznimno kompleksno i na njega ne može odgovoriti jedna osoba niti jedan model, na njega može odgovoriti živa Crkva tek nakon susreta i pouke s Božjom riječi i međusobno, vođena Duhom. Na kraju krajeva zar se nisu Pavao, Petar i Jakov međusobno svađali i optuživali oko pitanja obrezanja i teškog kršenja Mojsijeva zakona i nije li se problem tek riješio sinodalnim načelom „Duh Sveti i mi zaključismo“?

■ **Imali ste priliku pročitati hrvatsko nacionalno izvješće nakon provedene prve etape Sinode. Možete li ga komentirati?**

Ovdje Vas moram malo ispraviti. Nisam imao priliku službenim informativnim kanalima pročitati cjelovito nacionalno izvješće naših biskupa jer ono nije bilo objavljeno. I to je ono što me zapravo razalošćuje jer kao ekleziolog mogu zaključiti da je na taj način naša biskupska konferencija odlučila konzumirati slabi sinodalni princip, u cijelom procesu odlučivalo se odviše netransparentno.

S jedne strane, treba odmah pohvaliti sve pojedinačne napore koji su uloženi kako od strane pojedinih biskupa, središnjih ureda, svećenika i laika koji su se aktivno uključili organiziranjem tribina, okruglih stolova i znanstvenih skupova, ali i jednostavnih rasprava i susreta u župama i zajednicama do osmišljavanja posebnih internetskih stranica

koje su donosile sve o sinodalnom tijeku kako bi se senzibiliziralo za ostvarenje sinodalnog načela.

S druge strane, treba ustvrditi kako svi ti napori nisu bili dovoljni, kako se dogodio, nazvao bih to tako, komunikacijski lom i zamor kod mnogih, nezainteresiranost i zanemarivanje. Kao da se nismo snašli i nismo znali što bismo sa sinodalnim procesom i što se traži od nas. Meni to ukazuje na problem u općem procesu odgoja za crkvenost koja je vođena načelima dijaloške otvorenosti, suodgovornosti i sudjelovanja u životu Crkve, kao da nismo dovoljno zreli čuti jedni druge u iskrenosti i povjerenju, kao da se komunikacija u našoj crkvenoj stvarnosti događa jednosmjerno: jedni u Crkvi su ovlašteni da pričaju i upravljaju zahvaljujući svetome redu, dok su drugi dužni slušati i ponizno prihvatiti ono što im se ima kazati.

Ovo moje mišljenje temeljim na onome što sam uspio vidjeti listajući pojedinačne završne izvještaje iz naših (nad)biskupija. Nije problem što je sve lijepo napisano u tim izvještajima, pa niti s prijedlozima i očekivanjima s kojima se možemo ili ne moramo slagati. Više muči kako se došlo do tih zaključaka i kako u sinodalnom procesu nismo uspjeli konzumirati ono što on pruža kao odgovornost i mogućnost svakome da se izrazi. Kod nas je, ako uzmemo postotke dobivenih povratnih odgovora, riječ o temeljnom nepovjerenju, šutnji, nezainteresiranosti, a onda je rezultat potreba da se zadovolji zadana forma na minimalan način i uvjerenje da će sve ostati isto. Primijetio sam da postoji komunikacijski i pastoralni lom između (nad)biskupa, (nad)biskupijskih središnjica i svećenika koji su se, recimo to tako pretežito ako ne i uglavnom oglušili na to da se vjernici uvedu u sinodalni proces, da upitnici dopru do vjernika. Između središta i baze neke (nad)biskupije nema žive poveznice – o tome govore neispunjeni sinodalni upitnici. U jednoj nadbiskupiji broj ukupno pristiglih ispunjenih upitnika bio je nešto veći od 1 % službenog broja vjernika. U drugoj biskupiji, pak, jednako je poražavajuć postotak vraćenih odgovora, gotovo ni iz jedne župe nije stigao odgovor, osim onaj osnovnoškolskih vjeroučenika. Ovo je jasna slika kako je sinodalni proces kod nas pobacio.

■ **Kako izgraditi sinodalni stil crkvenosti? Radove o sinodalnoj Crkvi objavili ste još prije više godina, a o tome ste i govorili. Hoće li Crkva budućnosti biti sinodalna i je li sinodalnost put u budućnost?**

Na samom početku svog pontifikata papa Franjo istaknuo je svoje iskustvo življene sinodalnosti na primjeru sinode u Aparecidi te je također prigodom proslave 50. obljetnice od osnutka Biskupske sinode kazao kako je sinodalnost budućnost Crkve jer je ona konstitutivna za Crkvu te da će Crkva trećega tisućljeća biti sinodalna. O sinodalnosti kao konstitutivnom načelu, o svetopisamskom, teološkom i povijesnom utemeljenju i dinamizmu razvoja načela u povijesti Crkve sustavno se izjasnila nakon proučavanja teme i Međunarodna teološka komisija u dokumentu „Sinodalnost u životu i poslanju Crkve“ 2018. godine.

To su i za mene bile neke temeljne okosnice da se teološki i istraživački počnem baviti sinodalnošću kao načelom. Prvi članak o tome napisali smo prof. Željko Tanjić i ja 2016., a to je značajno jer je tada prof. Tanjić bio član Međunarodne teološke komisije koja je intenzivno radila na spomenutu dokumentu iz 2018. Usredotočili smo se na tada još uvijek dosta apstraktan pojam sinodalnosti. Shvatili smo ga, poticajima koje je do tada dao papa Franjo, kao načelo koje će snažno obilježiti Crkvu u trećem tisućljeću. Uporište u tome bila nam je ekleziologija Drugoga vatikanskog koncila, shvaćanje Crkve kao povijesno-spasenjske hodočasnice, kao naroda Božjega kojega Bog sabire, okuplja, usmjerava u zajedničkom hodu povijesnim hodom.

Ukratko se iz povijesti Koncila može reći kako je posljednja ekleziološka želja i otkriće Koncila uistinu bilo iznova otkrivena sinodalnost, duh sinodalnog okupljanja i odlučivanja, služenja, upravljanja i naučavanja u Crkvi. Sinodalnost kao načelo bilo je sve više zapostavljano tijekom različitih povijesnih i društvenih okolnosti te ekleziološkog razvoja koji je Crkvu sve više promatrao u apologetičko-juridičkom ključu čitanja, osobito tijekom drugoga tisućljeća. Taj „zaborav“ od tisuću godina iznova se otkriva s Koncilom, uspostavom Biskupske sinode te, naročito, s pontifikatom pape Franje.

Sadašnja sinoda biskupa koja je u tijeku, jasan je znak da će se Crkva i dalje razvijati u tom smjeru razvijajući svoju sinodalnu dimenziju. Rekao bih da je to neizbježno. Ali samo uz uvjet da sinodalnost ne shvaćamo kao formalnost, hir, nešto sporedno, nego kao konstitutivno događanje u životu Crkve na svim razinama, svakoga dana, u svim odlukama, sabiranjima, slavljenjima, poslanju, navješćaju. Drugim riječima, kada papa Franjo poziva na promjenu mentaliteta, on se treba odraziti u ojačavanju sinodalnog načela u Crkvi, u svim njenim strukturama, porama ili, da se poslužimo pavlovskom slikom, udovima.

Molitva za Biskupsku sinodu o sinodalnosti

Uoči i tijekom opće skupštine XVI. redovite Biskupske sinode, koja će svečano započeti u srijedu 4. listopada 2023., i Crkva u Hrvatskoj uključuje se u molitvu za uspjeh i plodonosan tijek toga velikog događaja, izvijestio je Tiskovni ured Hrvatske biskupske konferencije.

Tim povodom na mrežnoj stranici Hrvatske biskupske konferencije objavljene su prigodne sveopće molitve vjernika za nedjelje i svagdan kao i prigodni blagoslov koji će biti udijeljen na završetku euharistijskih slavlja ove nedjelje 1. listopada 2023. Molitve su sabrane u preklopniku koji je grafički oblikovao Hrvatski institut za liturgijski pastoral, izvijestio je Tiskovni ured Hrvatske biskupske konferencije.

SVEOPĆA MOLITVA Zazivi za svagdan

Ovaj prijedlog molitvenih zaziva može se uporabiti svagdanom, bilo kao sveopća molitva vjernika u euharistijskome slavlju, bilo kao zazivi u molitvi večernje.

Dahu Svetomu, Stvoritelju i Gospodinu Crkve, koji ju vodi u vremenu i uvijek ju blago potiče da ide naprijed, upornošću prošnje zazivajući:

✦ **Dodi, Duže Sveti, koji uvijek sve činiš novo!**

Dodi, Duže Sveti, dušo Crkve: okupi u jedinstvo i daj da urode plodom trud, nada i želja svih onih koji se posvećuju zasjedanju Biskupske sinode, molimo te:

Dodi, Lahore Božji, koji u Isusu ponovno raspripravaš stijenj što tek tinja i vraćaš snagu napukloj trsci, molimo te:

Dodi, Stvorče Duže svet, koji sahe kosti oživljuješ, raspriprane okupljaš i omogućuješ da razgovaraju jezici koji se međusobno ne poznaju, molimo te:

Dodi, gorući Ognju Božji, koji pročistiš svaku ispraznu misao, sažičeš i preobražavaš svaku tagu u radost novoga rađanja, molimo te:

Dodi, Ljepoto malenih i ubogih: odgoji lijepu zaručnicu Jaganjčevu suzama onih koji ljube mir i koji su gladni pravde, molimo te:

Dodi, Božji oprostite, i obrati nas i upravi nam komake prema tvome dahu koji pomiruje za novo zajedništvo braće i sestara, molimo te:

Dodi, nedostupna Mudrosti, i svojim darovima ispani članove sinode, molimo te:

Dodi, nepogrejliva Nado Crkve, i pobudi snove i čežnje po Božjemu srcu Božjem, ono što se ljudskim očima gledano čini nemogućim, molimo te:

Duhovna obnova za početak Biskupske sinode

U nadi protiv svake nade

Molimo Gospodina da nam da nadu: nadu da će ova sinoda dovesti do obnove Crkve, a ne do podjela; nadu da ćemo postati bliži jedni drugima kao braća i sestre.

Okupljamo u nadi za Crkvu i za čovječanstvo.

Dominikanski brat i bivši poglavar Reda propovjednika Timothy Radcliffe, čiji smo intervju objavili u prošlom broju Zvona, prije početka Biskupske sinode koja se tijekom listopada održava u Rimu predvodio je duhovnu obnovu za sve sudionike.

U prvom duhovnom razmatranju, pod naslovom „U nadi protiv svake nade“ promišljao je o Gospodinovu preobraženju, polazeći od teksta Markova evanđelja (9, 2-8).

Duhovnu obnovu sudionika usporedio je s povlačenjem na koje Isus poziva najbliže učenike prije nego što se odvaže na prvu sinodu života Crkve, dok zajedno (syn-hodos) koračaju prema Jeruzalemu. „To povlačenje bilo je neophodno jer su se bojali zajedničkog puta. (...) Ta obnova im daje hrabrost i nadu da koračaju. Ne ide uvijek dobro. Odmah potom ne uspijevaju osloboditi dijete od zlog duha. Svađaju se tko je veći. Krivo shvaćaju Gospodina. Ali su na putu s krhkom nadom.“

„Tako se i mi“, nastavio je Radcliffe, „pripremamo za sinodu čineći duhovnu obnovu na kojoj, poput učenika, učimo slušati Gospodina. Kad krenemo na put, za tri dana, nerijetko ćemo biti poput onih učenika i krivo ćemo se razumjeti, pa i prepirati. Ali Gospodin će nas voditi naprijed, prema smrti i uskrsnuću Crkve. Također molimo Gospodina da nam da nadu: nadu da će ova sinoda dovesti do obnove Crkve, a ne do podjela; nada da ćemo postati bliži jedni drugima kao braća i sestre. To je naša nada ne samo za Katoličku crkvu, nego i za svu našu kršćenu braću i sestre. Ljudi govore o „ekumenskoj zimi“. Nadamo se ekumenskom proljeću. Također se okupljamo u nadi za čovječanstvo.“

Radcliffe je ustvrdio da imamo kontradiktorne nade, i pojasnio da smo i u tome slični Isusovim učenicima, koji su unatoč suparničtvima nastavili koračati zajedno jer su na Posljednjoj večeri dobili nadu koja nadilazi sve što su mogli zamisliti. „I mi smo okupljeni poput učenika na Posljednjoj večeri, a ne kao na političkoj raspravi gdje se natječemo za pobjedu. Naša je nada euharistijska.“

Prvi put sam osjetio što to znači 1993. u Ruandi, kada su problemi tek počinjali. Planirali smo posjetiti naše sestre dominikanke na sjeveru, ali nam je belgijski veleposlanik rekao da ostanemo doma. Zemlja je gorjela. Ali bio sam mlad i lud. Sada sam star i lud! Toga dana vidjeli smo strašne stvari: bolnički odjel pun male djece koja su izgubila udove od mina i bombi. Jedno dijete je izgubilo obje noge, ruku i oko. Otac je sjedio kraj njega i plakao. Otišao sam plakati u grm u pratnji dvoje djece, oboje su skakutali na jednoj nozi. Otišli smo kod sestara, ali što da kažem? Pred takvim besmislenim nasiljem nema riječi. Tada sam se sjetio riječi Gospodinove: 'Ovo činite meni na spomen.' Povjerenje nam je nešto da radimo. Za vrijeme Posljednje večere činilo se da nema budućnosti. Očigledno je pred njima bilo samo neuspjeh, patnja i smrt. I u tom najmračnijem trenutku, Isus je učinio gestu koja je imala najviše nade u povijesti svijeta: 'Ovo je tijelo moje, koje se za vas predaje. Ovo je moja krv, koja se za vas prolijeva.' To je nada koja nas poziva nadilazeći svaku podjelu.“

„Tijekom našeg sinodalnog putovanja“, nadodao je Radcliffe, „možda ćemo se zapitati zaključujemo li nešto. Mediji će vjerojatno zaključiti da je to samo gubljenje vremena, samo riječi. Gledat će hoće li se donijeti hrabre odluke o četiri ili pet vrućih tema. Ali činilo se da učenici te prve sinode, koračajući prema Jeruzalemu, nisu ništa postigli. Čak su pokušali spriječiti da slijepi Bartimej ozdravi. Činili su se beskorisnima. Kad se silno gladno mnoštvo okupi oko Isusa, učenici pitaju Gospodina „Otkuda bi ih tko ovdje u pustinji mogao nahraniti kruhom?“. Isus ih pita što imaju, samo sedam kruhova i nekoliko riba (usp. Marko 8, 1-10). To je više nego dovoljno. Ako u ovoj sinodi velikodušno damo ono što imamo, to će biti više nego dovoljno. Gospodar žetve providjet će.“

Radcliffe je prvo duhovno razmatranje završio pozivom na zajedništvo unatoč različitostima. „Stoga, braćo i sestre, možda nas dijele različite nade. Ali ako slušamo Gospodina i ako slušamo jedni druge, nastojeći razumjeti njegovu volju za Crkvu i svijet, bit ćemo ujedinjeni u nadi koja nadilazi naše nesuglasice.“

Pripremila: Bruna Velčić, prijevod preuzet s fratellanza.net

Sinodalnost – novost u uvažavanju i artikuliranju „osjećaja vjere“ (II. dio)

Božja Riječ i živa predaja Crkve

Osluškivanje osjećaja vjere je metoda sinodalnog procesa, a razlučivanje cilj.

Piše: Goran Žan Lebović Casalonga

VADEMECUM I „OSJEĆAJ VJERE“

U Vademecumu za Sinodu, o sinodalnosti pronalazimo ključne pojmove sinodalnog procesa: zajedništvo, sudjelovanje, poslanje. Upravo govor o pojmu „zajedništva“ govori o „osjećaju vjere“: „Zajedno smo, nadahnuti slušajući Božju riječ, po živoj predaji Crkve, te utemeljeni u sensus fidei („osjećaju vjere“) koji dijelimo.“

„Osjećaj vjere“ važan je element sinodalnog procesa. Osluškivanje osjećaja vjere je metoda sinodalnog procesa, a razlučivanje cilj. Stoga su svi kršteni osobito pozvani na sudjelovanje u sinodalnom procesu, te nitko ne bi smio biti isključen iz mogućnosti dijeljenja vlastitih stavova i iskustava u mjeri u kojoj želi pomoći Crkvi na njezinom sinodalnom putu traženja onoga što je dobro i istinito, kako ističe sam Vademecum.

ZAPREKE REALIZACIJI „OSJEĆAJA VJERE“ U ŽIVOTU CRKVE

Vademecum o Sinodi kao određene zapreke navodi neke stvarnosti koje mogu kočiti ispravno djelovanje „osjećaja vjere“. Jedna od njih je nedostatak otvorenosti za obraćenje i promjenu jer se često opiremo onomu na što nas Duh Sveti nastoji nadahnuti da poduzmemo. Zatim ističe potrebu napuštanja predrasuda i stereotipa. Isto tako nadodaje kao zapreku to da nas mogu opterećivati naše slabosti i naša sklonost grijehu. Potrebno je također nadići ideologije i izbjeći opasnost pridavanja veće pozornosti idejama nego stvarnostima života vjere, koje ljudi žive na konkretan način.

Upravo se s tim stvarnostima i iskušenjima već susreo sv. Pavao VI., papa koji to jasno ističe u jednom svome govoru: „U ovo vrijeme postoji velika uznemirenost u svijetu, kao i u Crkvi, a u pitanju je upravo vjera. [...] Kada razmišljam o katoličkom svijetu, ponekad me pogađa činjenica da unutar samoga katoličanstva kao da od vremena do vremena prevladava nekatolički način razmišljanja, te se može dogoditi da upravo ta nekatolička misao unutar katoličanstva sutra prevlada. No, ona nikada neće predstavljati razmišljanje Crkve. Potrebno je da opstane malo stado, kako god malo ono bilo.“

„OSJEĆAJ VJERE“ U SVJETLU DUHOVNOG RAZLUČIVANJA

Stoga, da bi izbjegli iskustvo sv. Pavla VI. pape, Vademecum o Sinodi o sinodalnosti, daje nam važnu smjernicu o potrebi razlučivanja: „U duhovnome smislu razlučivanje je umijeće tumačenja u kojem nas smjeru vode želje srca, a da se pritom ne damo zavesti onim što nas vodi kamo nikada nismo htjeli ići.“ Upravo se ova definicija nastavlja na ono što nam govori i Riječ Božja: „Jer doći će vrijeme kad ljudi neće podnositi zdravo učenje, nego će po vlastitim željama gomilati sebi učitelje koji će im govoriti ono što godi njihovim ušima. I odvratit će uši od istine, a okrenut će se izmišljenim pričama“ (2 Tim 4, 3-5). Iz ovoga jasno proizlazi činjenica da je naše razlučivanje u našem životu često puta zaslijepljeno grešnim životom ukorijenjenim u strastima i vlastitim željama. Stoga je vrlo važno, kako Vademecum naglašava, da nas u ovom pozivu na razlučivanje prati „način života koji je utemeljen u Kristu, slijedeći vodstvo Duha Svetoga, živeći na veću slavu Božju.“

„OSJEĆAJ VJERE“ U SVJETLU ZRELOSTI VJERE I VJERE CRKVE

U svojoj propovijedi na misi prigodom otvaranja papinskih konklava 2005., tadašnji dekan kardinalskog zbora, Joseph Ratzinger istaknuo je važnost čovjekovog osobnog suobličavanja Kristu i vjeri Crkve, da bi dosega zrelost vjere koja je preduvjet za razlučivanje, te zajedništvo naše volje s Kristovom voljom na što nas danas poziva sinodalni proces:

„Prema grčkom tekstu, treba govoriti o "mjeri Kristove punine", koju smo pozvani dosegnuti kako bismo bili istinski odrasli ljudi u vjeri. Ne trebamo ostati djeca u vjeri, u stanju malenosti. A u čemu se sastoji biti dijete u vjeri? Sveti Pavao odgovara: to znači biti "bacan valovima i nošen amotamo svakim vjetrovom nauka" (Ef 4,14). Vrlo aktualan opis!

Koliko smo samo vjetrova doktrine iskusili u posljednjim desetljećima, koliko ideoloških struja, koliko moda mišljenja... Mala lađa misli mnogih kršćana često je bila bacana tim valovima - bacana iz jedne krajnosti u drugu. [...] Svakodnevno se rađaju nove sekte i obistinjuje se ono što sveti Pavao govori o prijeveri ljudi, o lukaustvu koje vodi u zabludu (usp. Ef 4,14). Imati jasnu vjeru, prema Vjerovanju Crkve, često se označava kao fundamentalizam. Dok se relativizam, odnosno prepustiti se "svakom vjetru doktrine amotamo", javlja kao jedini aktualan stav u današnjem vremenu. Uspostavlja se diktatura relativizma koja ništa ne priznaje kao konačno i koja kao krajnje mjerilo ostavlja samo sebe i svoje želje.

Mi, međutim, imamo drugo mjerilo: Sina Božjega, pravog čovjeka. On je mjerilo pravog humanizma. Odrasla nije vjera koja prati valove mode i zadnjih novina; odrasla i zrela je vjera duboko ukorijenjena u prijateljstvu s Kristom. Upravo nas to prijateljstvo otvara svemu što je dobro i daje nam kriterij da razlikujemo istinu od laži, prijeveru od istine. Moramo doći do zrele vjere, moramo voditi stado Kristovo prema ovoj vjeri. I upravo ta vjera – samo vjera – stvara jedinstvo i ostvaruje se u ljubavi prema bližnjemu. U tom smislu, sveti Pavao nam nudi – nasuprot stalnim nestalnostima onih koji su poput djece koju valovi bacaju – lijepu riječ: *veritatem facientes in caritate* - činiti istinu u ljubavi, kao temeljnoj formuli kršćanskog postojanja. U Kristu se istina i ljubav podudaraju. U mjeri u kojoj se približavamo Kristu, i u našem životu, istina i milosrđe se stapaju. Ljubav bez istine bila bi slijeпа; istina bez ljubavi bila bi kao "cimbal koji zveči" (1 Kor 13, 1).

„OSJEĆAJ VJERE“ KAO ZAJEDNIŠTVO NAŠE VOLJE S BOŽJOM VOLJOM

Upravo kroz ovo što navodi J. Ratzinger, vidimo što je preduvjet za plodonosnu Sinodu, a to je tražnje Božje volje, a ne svoje. U istoj propovijedi on nastavlja o još jednom važnom elementu koji je nužan za ostvarenje Božje volje za nas:

Drugi element, kojim Isus definira prijateljstvo, jest zajedništvo volja. „Idem velle - idem nolle“ – isto htjeti i isto ne htjeti“, bila je i definicija prijateljstva za Rimljane. „Vi ste prijatelji moji ako činite što vam zapovijedam“ (Iv 15, 14). Prijateljstvo s Kristom podudara se s onim što izražava treća molba našega Oca: "Budi volja tvoja, kako na nebu, tako i na zemlji". U tom zajedništvu volja ostvaruje se naše otkupljenje: biti Isusovi prijatelji, postati Božji prijatelji. Što više ljubimo Isusa, što ga više poznajemo, to više raste naša prava sloboda, raste radost otkupljenja. Hvala ti Isuse na prijateljstvu!“

Kroz iskustvo zrele vjere ukorijenjene u vjeri Crkve, potrebno je osluškivati jedni druge, našu predaju vjere i znakove vremena kako bismo razlučili što Bog govori svima nama, kako bi obnovili svoje mentalite i crkvene strukture, te živjeli Božji poziv za Crkvu među sadašnjim znakovima vremena.

Primanje palija nadbiskupa metropolita Mate Uzinića

Krist nas nosi i poziva da i mi nosimo jedni druge

„Poput Marije i ljubljenog učenika i mi smo obitelj po vjeri i krštenju, po Duhu Svetom koji nam je dan i koji nas međusobno povezuje. Da smo obitelj, vidljivo je i po tome što nismo savršena zajednica. Mi pripadamo jedni drugima i svi zajedno pripadamo Kristu koji je rekao: 'Tko god vrši volju Božju, on mi je brat i sestra i majka' (Mk 3, 35)“, rekao je nadbiskup.

Dan ranije, na blagdan Uzvišenja svetoga Križa 14. rujna u katedrali sv. Vida održan je duhovni koncert s predavanjem uoči primanja palija, znaka metropolitanske časti. Akademiju su organizirali Povjerenstvo za crkvenu glazbu i Povjerenstvo za crkvena kulturna dobra, a sudjelovali su Pjevački zbor mladih Josip Kaplan pod vodstvom maestre Doris Kovačić, orguljaš Josip Vidas i crkveni povjesničar Marko Medved.

Zbor je izveo niz skladbi poznatih kompozitora poput M. Brajše Rašana i S. Rahmanjinova kao i obrade nekih poznatih pjesama uključujući i gospel repertoar. Orguljaš i svećenik Krčke biskupije Josip Vidas izveo je skladbe M. E. Bossi i J. S. Bacha. Kako je rečeno, izborom izvođača organizatori su željeli ukazati na metropolitsko zajedništvo i otvorenost nadbiskupa prema svima.

Povjesničar Marko Medved dao je povijesni pregled biskupijskog i metropolitskog ustrojstva prostora koji danas čini Riječku metropoliju. Okupljenima se obratila i voditeljica Povjerenstva za crkvenu glazbu maestra Andrejka Srdoč koja je na temelju riječi iz ulazne pjesme „Evo veliki svećenik“ mise na kojoj će nadbiskup Mate primiti palij, znak metropolite, uputila riječkom pastiru nadahnutu čestitku.

“**D**ok stavljam palij na ramena preuzvišenom nadbiskupu, pozivam svakoga od vas da obnovi svoje zajedništvo s Petrovim nasljednikom“, rekao je apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj nadbiskup Giorgio Lingua stavivši palij na ramena riječkom nadbiskupu i metropolitu Mati Uziniću 15. rujna u katedrali sv. Vida. „Papa Franjo želio je da se palij na ramena nadbiskupima stavlja u njihovim nadbiskupijama kako bi se potaknulo biskupe sufragane i Božji narod na sudjelovanje u liturgijskoj svečanosti da bi se pokazalo kako je cijela zajednica ta koja mora obnoviti svoje jedinstvo misli i života s rimskim biskupom“, podsjetio je nuncij.

Na spomendan BDM Žalosne, sunaslovnice riječke katedrale i suzaštitnice Riječke nadbiskupije, na svečanom euharistijskom slavlju koje je predvodio nadbiskup Uzinić u riječkoj prvostolnici sudjelovalo je 13 (nad)biskupa, 50 svećenika, desetak redovničkih poglavara, brojni vjernici i rodbina nadbiskupa metropolita te predstavnici državnih i lokalnih civilnih vlasti.

Nadbiskup metropolit Mate Uzinić u propovijedi je pozvao na jedinstvo Crkve s Petrovim nasljednikom i usporedio zajednicu vjernika s obitelji. Nadahnut Marijom i spomendanom njezinih 7 žalosti, nadbiskup je primijetio kako „poput Marije i ljubljenog učenika i mi smo obitelj po vjeri i krštenju, po Duhu Svetom koji nam je dan i koji nas međusobno povezuje. Da smo obitelj vidljivo je i po tome što nismo savršena zajednica. Kao i svaka druga obitelj imamo svojih problema, međusobnih sukoba, nerazumijevanja, rasprava. Ali unatoč tome mi pripadamo jedni drugima, pa i onda kada i nismo u svemu usuglašeni, kada se baš i ne volimo, kada se baš i ne razumijemo, kada se teško podnosimo. Mi pripadamo jedni drugima i svi zajedno pripadamo Kristu koji je rekao: ‘Tko god vrši volju Božju, on mi je brat i sestra i majka’ (Mk 3, 35).“

Podsjetio je kako zajedništvo Crkve na ovoj svečanosti ukazuje da je temeljna zadaća metropolita koja se na simboličan način dodjeljuje palijem upravo „zadaća čuvanja jedinstva Crkava u našoj Riječkoj metropoliji s Rimskom Crkvom i papom“.

„Nositelj palija pozvan je biti i pastir i janje, onaj koji se poput Dobrog Pastira brine za svoje stado, napose tražeći izgubljene ovce, ali i koji je poput poput Jaganjca Božjeg spreman za nj položiti vlastiti život“, rekao je nadbiskup tumačeći simboliku palija, bijele vrpce istkane od janjeće vune, na kojoj se nalazi šest križeva i koja je simbol Krista i zajedništva Crkve.

Za tu je priliku nadbiskup Uzinić citirao papu Benedikta XVI. iz propovijedi prilikom preuzimanja papinske službe: „Janjeća vuna predstavlja izgubljenu ovцу ili onu bolesnu i onu slabu,

NADBISKUPI I BISKUPI NA MISI

apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj **Giorgio Lingua**, zagrebački nadbiskup i metropolit **Dražen Kutleša**, đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit **Đuro Hranić**, ljubljanski nadbiskup i metropolit **Stanislav Zore**, splitsko-makarski nadbiskup i metropolit te gospičko-senjski apostolski upravitelj **Zdenko Križić**, zadarski nadbiskup **Milan Zgrablić**, koparski biskup **Jurij Bizjak**, murskosoboški biskup **Peter Štumpf**, krčki biskup **Ivica Petanjak**, šibenski biskup **Tomislav Rogić**, novomeški biskup **Andrej Saje**, porečki i pulski biskup **Ivan Štironja**, dijecezanski upravitelj Subotičke biskupije **Ferenc Fazekas**, porečki i pulski biskup u miru **Ivan Milovan**

koju pastir stavlja na ramena i vodi izvorima života. (...) Čovječanstvo – svi mi smo izgubljena ovca koja, u pustinji, više ne nalazi puta. Božji Sin ovo ne želi dopustiti. On ne može napustiti čovječanstvo u takvom bijednom stanju. Ustaje, napušta nebesku slavu, da bi pronašao ovcu i slijedio je sve do križa. Stavlja je na ramena, nosi našu ljudskost, nosi nas same – on je dobri pastir, koji svoj život daje za ovce. Palij prije svega govori da nas sve nosi Krist. Istovremeno nas poziva da i mi nosimo jedni druge. Tako palij postaje simbol pastirskog poslanja.“ Nadbiskup je zaključio kako je palij „znak da pripadamo Kristu, da smo s njim povezani. On je i znak naše međusobne povezanosti, naše uključenosti u obitelj Crkve. Po Kristu smo u toj obitelji Crkve dobili i Mariju za majku.“

Nadbiskupu Uziniću čestitke je u ime biskupa Riječke metropolije uputio krčki biskup Ivica Petanjak, a u ime svećenika nadbiskupije generalni vikar Mario Tomljanović.

„Danas molimo Gospodina za mudrost odluka koje trebate donositi. Dobro znamo da to nije lako jer kad odlučuješ, uvijek si izložen kritici, od svakoga pa i unutar Crkve. Ipak, toliko je potrebno, u trenutku ovakvog društvenog kaosa, razjasniti, razlučiti, pronaći duhovne, razumne, tj. održive puteve prema Isusovu evanđelju.“

Dragi nadbiskupe Mate, zahvalni smo Gospodinu što ste uvijek čovjek koji sluša, koji se približava mnogim ljudima koje susreće i želi čuti njihove brige, radosti i nade. Hvala Vam za upornost, koju nam pokazujete primjerom, da se hrabro pridignemo iz slabosti koje nas sprječavaju da dosljedno svjedočimo Evanđelje. Danas ovdje svi zajedno molimo da Vaše riječi i djela, dragi naš nadbiskupe Mate, prati Božja milost, vjernost i strpljivost!“ rekao je generalni vikar.

Posebno je nadahnut bio biskup Petanjak koji je objašnjavajući značenje palija iz pozicije biskupa sufragana riječkom metropolitu, palij uspoređio s jarmom koji svaki čovjek nosi donoseći svoje životne odluke i prihvaćajući sve, i dobro i loše, što one sa sobom nose. Objasnio je i simboliku. Jaram se stavlja volu kada vuče, ali on ne može vući sam, uvijek su potrebne dvije životinje. Tako je i u čovjekovu životu, Krist je taj koji svakome može pomoći nositi životni jaram. „Dragi nadbiskupe Mate, ti danas sebe stavljaš u jaram Riječke metropolije. Ako si ga i uzeo slobodno i svjesno, već će se netko pobrinuti da ti natovari neko breme da ti ne bude presladak. A budući da je na paliju 6 križeva, nedostaje ti samo još jedan da budeš savršen“, rekao je biskup aludirajući na biblijsko značenje broja 7 koji označava savršenstvo. Čestitajući nadbiskupu metropolitu poučno i duhovito, vrlo je jasno ukazao na zajedništvo biskupa Riječke metropolije. Riječi čestitke i pozdrava upućene su i bivšem sufraganu, bivšem gospičko-senjskom biskupu, nedavno imenovanom splitsko-makarskom nadbiskupu i metropolitu Zdenku Križiću.

Metropolijsko ustrojstvo

U povijesti naše mjesne Crkve bilo je 4 nadbiskupa metropolita: Viktor Burić, Josip Pavlišić, Anton Tamaruž i Ivan Devčić. Mate Uzinić peti je po redu metropolita, odnosno drugi s titulom riječkoga nadbiskupa metropolite.

Piše: Marko Medved

Rijeka je danas sjedište Riječke nadbiskupije i Riječke metropolije (crkvene pokrajine) u koju su, osim Riječke nadbiskupije, uključene Porečka i Pulska, Krčka i Gospičko-senjska biskupija. Nadbiskup Mate na čelu je te crkvene pokrajine koja okuplja 4 biskupije. Riječka metropolija ima 53 godine života, a to je u povijesnim kriterijima kratko vrijeme.

Papa Pavao VI. je 27. srpnja 1969. odredio uspostavu Riječko-senjske nadbiskupije i metropolije sa sjedištem u Rijeci, a službena provedba bule osnutka provedena je iduće godine. Nova Riječko-senjska nadbiskupija nastala je spajanjem hrvatskoga dijela Riječke biskupije sa Senjsko-modruškom. Pravnim jezikom rečeno, tada je Senjska jednakopravno spojena s Rijekom, a Modruška je prestala postojati. Istodobno je dotadašnji senjsko-modruški biskup Viktor Burić imenovan prvim riječko-senjskim nadbiskupom i metropolitom, a Josip Pavlišić njegovim koadjutorom. Ustoličenje novog nadbiskupa metropolita zbilo se 9. svibnja 1970. u prvostolnoj crkvi sv. Vida, a službena provedba bule osnutka nadbiskupije i metropolije sutradan 10. svibnja 1970. na Trsatu.

Prije toga, Senjsko-modruška biskupija bila je u sastavu Hrvatsko-slavonske crkvene pokrajine sa sjedištem u Zagrebu, a Riječka biskupija od svoga nastanka 1925. nije bila u sastavu nijedne metropolije već je bila izravno pod Svetom Stolicom.

Na prostoru današnje Riječke metropolije u prošlosti je bilo mnogo više biskupija od onih koje danas sačinjavaju ovu crkvenu pokrajinu. Na Kvarneru su, uz Krčku, do prve polovice 19. st. postojale Osorska i Rapska biskupija. U Istri smo imali zasebne biskupije Pićansku i Novigradsku, a Poreč i Pula, kao i Trst i Kopar, bila su odvojena biskupska središta. Valja reći da je Poreč naše najstarije biskupijsko središte, još od 3. stoljeća. Na području današnje Gospičko-senjske biskupije imali smo u srednjem vijeku odvojene biskupije u Senju i u Krbavi, a kraće vrijeme i Otočcu. Od druge polovice 15. st. biskup iz Krbave bježi u Modruš (odatle ime Modruška biskupija, koje formalno ostaje sve do 1969.), a iz Modruša u Novi Vinodolski. Potom će se imenovati jedan biskup sa sjedištem u Senju za obje biskupije.

Od srednjeg vijeka do danas ovo je područje živjelo između jurisdikcije metropolija u Akvileji, Splitu (nasljednika Salone), ugarske Kaloče, Gorice i Zadra. Od sredine 19. st. formirana je metropolija sa sjedištem u Zagrebu, pod imenom Hrvatsko-slavonska pokrajina kojoj je pripala i Senjsko-modruška biskupija u čijem je sastavu tada i grad Rijeka. Promjene u 20. st., posebice osnutak crkvene pokrajine u Rijeci 1969., trajno će promijeniti stanje.

Godine 2000. papa Ivan Pavao II. odvojio je dio teritorija Riječko-senjske nadbiskupije i uspostavio Gospičko-senjsku biskupiju. Tim promjenama nadbiskupija s centrom u gradu Rijeci dobila je novo ime, Riječka nadbiskupija, koje preuzima i metropolija.

Pravilna prehrana, redovita fizička i mentalna aktivnost, dovoljno sna i preventivna zdravstvena skrb čine osnovu za očuvanje vitalnosti i dobrog osjećanja tijekom starijih godina.

Zdravo starjeti

Priredio: Ivan Host

Starenje je proces koji svi prolazimo. No starost ne mora biti sinonim za bolest i znatnija ograničenja. Uz pravilne životne navike i brigu o svom zdravlju možemo aktivno utjecati na našu budućnost i na proces starenja. Zdravo starenje zahtijeva angažiranost i brigu o svom tijelu tijekom cijelog života. Pravilna prehrana, redovita fizička i mentalna aktivnost, dovoljno sna i preventivna zdravstvena skrb čine osnovu za očuvanje vitalnosti i dobrog osjećanja tijekom starijih godina.

Raznovrsna prehrana

Pravilna prehrana osnovni je stup zdravog starenja, zato se hranite raznoliko. Prehrana treba biti bogata voćem, povrćem i kvalitetnim bjelanjčevinama. Treba smanjiti unos visokokalorične hrane, šećera i masti. Raznovrsna prehrana opskrbljuje organizam sa svim potrebnim hranjivim tvarima. Dakle različite vrste hrane na jelovniku omogućuju nam da organizam opskrbimo širokim spektrom hranjivih tvari, vitamina i minerala.

Nikada nemojte jesti preko mjere. Pripazite na veličinu porcija kako biste održali zdravu tjelesnu težinu i spriječili unos nepotrebnih kalorija. Treba jesti hranu bogatu neprobavljivim biljnim vlaknima. Ovakva hrana je bitna za djelotvornost probavnog sustava. Biljnim vlaknima su najbogatije integralne žitarice. Zato treba paziti da su one prisutne u svakodnevnom jelovniku. Također treba piti dovoljno tekućine. Održavanje dobre hidracije osnovno je za očuvanje zdravlja. Pijte dovoljno vode tijekom dana – i kad niste žedni. Naime, s godinama slabi osjećaj žeđi pa zato starije osobe moraju redovito piti.

Redovita tjelovježba

Fizička aktivnost je značajan faktor u očuvanju zdravlja i preduvjet je za zdravo starenje, zato treba redovito vježbati. Vježbe snage, kao npr. dizanje utega, pomažu u očuvanju mišićne mase i time se održava funkcionalnost organizma. Jačanjem mišića leđa sprječavamo ili barem smanjujemo probleme s kralješnicom. Vježbe isteza-

nja pomažu održavanju elastičnosti i održavaju gibljivost zglobova. Šetnje, plivanje ili vožnja bicikla pozitivno djeluju na zdravije srčanožilnog sustava. Kako se vježbanjem oslobađaju endorfini (prirodni hormoni sreće), doći će i do poboljšanja raspoloženja i smanjena djelovanja stresa na organizam. Redovitim fizičkom aktivnošću bolje ćemo održavati prihvatljivu tjelesnu težinu i spriječiti debljanje. Način i težina vježbanja ovisi o vašem zdravstvenom stanju. Prije nego započnete s redovitim vježbanjem, preporučam konzultirati se sa svojim liječnikom. On će vas uputiti koje su vježbe za vas dobre, a koje biste trebali izbjegavati.

Emocionalna ravnoteža

Nije dovoljno brinuti se samo o fizičkom zdravlju – emocionalna dobrobit također igra ključnu ulogu u zdravom starenju. Ostanite socijalno aktivni. Održavanje kontakta s prijateljima i obitelji, kao i uključivanje u društvene aktivnosti, može poboljšati emocionalno zadovoljstvo. Važno je da smo okruženi pozitivnim ljudima i da imamo podršku ljudi koji su nam bliski. Ovo pomaže da se osjećamo bolje i da se lakše suočimo sa izazovima u životu.

Učenje novih vještina, npr. učenje novih jezika, sviranje instrumenta ili bavljenje umjetničkim aktivnostima, poboljšava kognitivne sposobnosti. Također i čitanje knjiga, časopisa i novina održava našu sposobnost koncentracije i poboljšava pamćenje.

Preventivni pregledi

Redovni preventivni pregledi su ključni za sprječavanje i rano otkrivanje bolesti. Zato se redovito javljajte na kontrole kod svog obiteljskog liječnika. Preventivnim pregledima zdravstveni se problemi mogu otkriti u ranoj fazi. Primjerice, redovite kontrole krvnog tlaka i laboratorijskih nalaza masnoća u krvi pomažu prevenciji bolesti srčano žilnog sustava.

Prihvatite promjene koje dolaze sa starenjem i fokusirajte se na pozitivne aspekte života. A primjenjujući ove savjete, možete uživati u kvalitetnom životu i u starijoj dobi.

Dobar san

Dovoljno spavanja potrebno je za oporavak organizma. Starije osobe vrlo često imaju problema zaspati. Zato je važno pridržavati se određenih pravila: treba održavati redovni ritam spavanja tako da se svaki dan budimo i idemo spavati u približno isto vrijeme. Važno je stvoriti si ugodno okruženje za spavanje. Zamračena, tiha i ugodno temperirana soba pogoduje dobrom snu. Prije spavanja treba izbjegavati različita stimulirajuća sredstva kao što su kava i alkoholna pića. U večernjim satima ograničite upotrebu televizije, računala i drugih uređaja. Neposredno prije spavanja treba izbjegavati intenzivno vježbanje.

ALRAUNE, DEDEKI, MOŽAKI...

Jeste li čuli za čudnovate alraune, nekoć pravi „brend“ Gorskog kotara?

Piše: Karmen Delač-Petković

Za početak da kažemo što je uopće alrauna. Ta riječ ima dva značenja. Prvo se odnosi na korijen biljke mandragore (bunovina, koločep) koji ima ljekovita svojstva, ali može, nepravilno korišten, biti i vrlo otrovan. Korijen je često bio neobična oblika, nalik čovječuljku, pa su mu nekoć pridavana i čarobna svojstva. Praznovjerni su ga ljudi nosili sobom radi zaštite, kao talisman. Drugo značenje ono je koje nas zanima, a odnosi se na neobično izrasle dijelove drugih biljaka, recimo bukve, graba, vinove loze. U njima je vješto oko lugara, planinara, lovca, skupljača gljiva ili kojega drugog prolaznika bilo kadro vidjeti i neki drugi predmet (primjerice poštanski sandučić) ili lik (čovjek, kukac, životinja, patuljak). Stare predaje kažu da su i ti likovi donosili nalaznicima sreću.

Kako nastaju alraune? Taj proces nije baš jednostavan pa ćemo ga prikazati samo ukratko. Najvažnija je mašta, jer samo maštoviti ljudi mogu u komadu kore, odbačenoj grani, kamenu na putu, izvaljenom korijenu stabla ili naplavini na obali rijeke, jezera i mora – vidjeti „ono nešto“. Važno je znati da se u zaštićenim šumama i nacionalnim parkovima ništa ne smije dirati i odnositi, bez obzira koliko se to nama nevažnim činilo, pa takvo postupanje podliježe oštrim kaznama. Za skupljanje alrauna odaberite područje koje nije zaštićeno.

Kad iz šume ili vinograda donesete komad drveta, recimo granu ili korijen ili karkvu kvrgu sa stabla, najprije morate svoj pronalazak dobro očistiti od zemlje, pijeska, mahovine, kukaca ili drugih nametnika. Također morate očistiti trule dijelove drveta. Ne smijete ih odrezati, nego očistiti metlicom ili četkom jer često baš oni daju život vašoj budućoj alrauni. Odrezati smijete samo one dijelove koji smetaju vašoj budućoj „životinji“ ili „čovječuljku“ jer su, očigledno, suvišni. Glavno je pravilo da alrauna mora biti napravljena od jednog komada drveta pa joj se ne smiju dodavati drveni dijelovi (noga, ruka, glava). Ako je drvo mokro, morate ga osušiti. Važno je odabrati i pravi trenutak kada ćete drvo obraditi jer

sasvim suho drvo pri obradi lako puca. Kad smo postigli traženi oblik, moramo alraune zaštititi od vanjskih klimatskih utjecaja jer su jako podložne propadanju. To se radi lakiranjem ili, tradicionalno, premazivanjem voskom. Neki sakupljači alrauna miješaju lak s voskom pa krpom ulašte drvo do sjaja.

Na alraunu se smiju dodati i sitni detalji, recimo oči, uši, brkovi, šeširić... Više od

U čemu je vrijednost alrauna? Sama je tvorevina tradicijska rukotvorina, zanimljiva je, neki put i vrlo skupa, ali veća je vrijednost u interesantnom i kreativnom hobiju koji nas tjera da hodamo prirodom otvorenih očiju, da ju razumijemo i prihvaćamo, da ju volimo.

toga nije prihvatljivo jer narušava autentičnost prirodnog materijala. Što je manje intervencija u prirodni oblik, to je alrauna autentičnija odnosno bolja. Neki skupljači alrauna likove učvrste na drvenu ili kamenu podlogu, što je nužno samo radi stabilnosti. Bolje je da alrauna samostalno stoji u prostoru.

Gorani oduvijek vole imati alraune u kućama. Zapravo većina ih postavlja te neobične likove na okućnici, verandi, stubištu. Možda zbog podsvjesnog uvjerenja da su alraune dio prirode koji joj mora biti vraćen. Na tome je tragu i moja bajka „Možaki“ – jedna iz knjige „Gorske bajke“ – kojom pripovijedam kako su alraune mogle nastati. Naziv *možaki* udomaćen je u brodmoravičkom kraju, a drugdje ih zovu i *dedeki*. Naziv *alrauna* importiran je izvana, vjerojatno od etnologa. Zašto baš *možaki* (čovječuljci)? Zato što je motiv patuljka i neobičnih šumskih bića dominantan među alraunama, a za njim slijede šumske ili domaće životinje i ljudi. Motivi su iz svakodnevnog života, ali ima i sakralnih motiva.

Vinko Paver sa svojim alraunama, oko 1970.

Jedna od najljepših alrauna koje sam vidjela, prikazivala je lik Djevice Marije.

Svaka generacija Gorana imala je svoje majstore za *možake*, a neki su od njih uspjeleli svoj hobi pretvoriti u unosan posao proizvodnje i prodaje suvenira. Već tridesetih godina 20. st. željezničar Lovro Matković iz Kupjaka nadaleko je prodavao svoje alraune kao autohtone suvenire, o kojima je tadašnji tisak objavljivao prave hvalospjeve iz pera poznatog novinara Franje Martina Fuisa. U Delnicama su, piše 2022. g. Mladen Merkas, alraune izrađivali Maks Jelinek i Slavko Tomac, u Gučem Selu Fonzo Ožanić, u Kupjaku Nikola Jakovac. Danas u Presiki, općina Vrbovsko, Velinka Burić drži prodajnu galeriju s alraunama. Ovdje donosimo staru fotografiju stručnjaka za *možake* Vinka Pavera iz Ravne Gore koji je, u svoje vrijeme, alraunama opskrbljivao čitav Gorski kotar pa i Sloveniju, a *možake* je izlagao u svojoj gostionici. Očigledno je ljubav prema *možakima* „nasljedna“

pa ih često izrađuje više članova iste obitelji.

Bilo je Gorana koji su se, uz to, bavili i pirografijom, vrlo starom tehnikom koju još zovu „slikanje vatrom na drvetu“. Neki su od njih doma imali prave galerije pune zanimljivih izložaka i zaista je šteta što se nitko u Gorskome kotaru nije sjetio da alraunama posveti kakav muzejčić. Vjerujem da bi se posjetitelja uvijek našlo, kao što ih uvijek ima na kolektivnim izložbama alrauna koje se još uvijek održavaju.

Na kraju – u čemu je vrijednost alrauna? Sama je tvorevina tradicijska rukotvorina, zanimljiva je, neki put i vrlo skupa, ali veća je vrijednost u interesantnom i kreativnom hobiju koji nas tjera da hodamo prirodom otvorenih očiju, da ju razumijemo i prihvaćamo, da ju volimo. Za taj se hobi traži strpljivost, smirenost i samodisciplina, što sve, uz redovno pješčenje, blagotvorno djeluje na zdravlje. Samo osobe koje puno borave na otvorenom, koje puno hodaju netaknutom prirodom i dobro je upoznaju (upoznaju, dakle, svoj zavičaj) kadre su u ljepoti prirode vidjeti još nešto više – maloga *možaka*.

POVIJEST I POVIJESNOST ISUSA KRISTA

Pod utjecajem racionalizma u protestantskoj liberalnoj teologiji 19. stoljeća javlja se problem povijesnog Isusa, tj. problematizira se odnos između povijesnog Isusa iz Nazareta i Krista vjere Prve Crkve.

Piše: Tomislav Zečević

Protraga za čisto povijesnim Isusom stvorila je umjetni rascjep između zemaljskog i proslavljenog Isusa kao da bi se radilo o dvije odvojene osobe koje bi Crkva naknadno spojila u jednu i to tako što bi teološki prikazujući Isusov život, pretvorila ga u Krista. Ovakav pristup niječe Isusovo uskrsnuće ili bilo koji nadnaravni čin poput Isusovih čuda jer se navodno protive razumu iako se u stvarnosti radi o Božjem spasonosnom zahvatu ili zahvatima koji uistinu nadilaze granice razuma, ali koji u isto vrijeme ostaju u granicama ljudske povijesti.

Nadalje, prema gore navedenom čisto znanstvenom pristupu, uskrsnuće i čuda mogu se prihvatiti samo simbolično u smislu jedne nove egzistencije, novog načina gledanja na zbilju, čime se događaj Isusa Krista i njegovo značenje ograničava samo na njegovu zemaljsku povijesnu egzistenciju i njegovo učenje, tj. samo na ono što ne prelazi okvire ljudske naravi.

Na ovakav pristup Isusu Kristu možemo odgovoriti da Crkva, tj. svjedoci Uskrsloga gledaju na Isusovo uskrsnuće od samog početka kao na povijesnu stvarnost koju su sami iskusili. Zoran primjer nalazimo u Djelima apostolskim, osobito u događaju izbora Matije za apostola pri kojem sveti Luka inzistira na dva bitna kriterija za apostolstvo, a to je biti svjedokom Isusovog uskrsnuća i svjedokom njegovog životnog puta i djelovanja. Točnije Dj 1, 21 kaže: *„Jedan dakle od ovih ljudi što bijahu s nama za svo vrijeme što je među nama živio Isus – počevši od krštenja Ivanova pa sve do dana kad bi uzet od nas – treba da bude svjedokom njegova uskrsnuća”*.

Jednostavno rečeno, nemoguće je bilo kojim znanstvenim pristupom, koji želi ogoliti Isusa od naslaga novozavjetne teologije i vjere Crkve, doći do čisto povijesnog Isusa, jer se do stvarnog povijesnog Isusa može doprijeti samo putem vjere, putem Svetoga pisma i kršćanske predaje, dakle putem Crkve. U konačnici, nemoguće je doći do

takvog povijesnog Isusa koji ne bi u isto vrijeme bio od Boga obećani i poslani Krist-Mesija-Pomazanik te sami utjelovljeni Bog. Zašto? Zato jer takav Isus nikad nije niti postojao.

Ne postoje niti dva Isusa niti dva Krista, već se radi o jednoj jedinstvenoj neponovljivi-

Isus Krist jest prava povijesna osoba, koja je rođena od Marije i Josipa u Betlehemu, odgojena u Nazaretu. A naša kršćanska vjera, povijesna je vjera. Riječ je o povijesti Božjih zahvata u korist čovjeka s ciljem spasenja, povijesti koja svoj vrhunac nalazi u križu i uskrsnuću Isukristovu. Riječ je o povijesti spasenja!

voj osobi Isusa iz Nazareta, čija titula i poslanje „Krist“ ubrzo nakon njegove smrti, već u vrijeme prve Crkve, postaje sastavni dio njegova imena: Isus Krist. Dakle, nikad nije postajalo vrijeme u kojem Isus nije bio Bog. Isus jest utjelovljeni Sin Božji i njegova božanska narav jest oduvijek i zauvijek. Ona se ne gubi njegovim utjelovljenjem, rađanjem u ovaj svijet i uzimanjem ljudske naravi, već se stavlja u službu i u korist čovjeka, s ciljem našeg spasenja. Ukratko rečeno, Isus Krist jest pravi Bog i pravi čovjek.

Bitno je naglasiti da najstarije kršćanske predaje i navještaji (kerigme) kao temelj praktične vjere uzimaju činjenicu da je *„Bog Isusa uskrisio od mrtvih”* (usp. Dj 4, 10) bez ikakvih teoloških interpretacija i dodataka. Jednu od takvih predaja moguće je pronaći u 1Kor 15, 3-5: *„Krist umrije za naše grijeha po Pismima; bi pokopan i uskrišen treći dan po Pismima; ukaza se Kefi, zatim dvanaestoricu”* (usp. Dj 2-5).

Možemo primijetiti da se smrt i uskrsnuće Isusa Krista u ovom tekstu dokazuje ukopom i ukazanjem te u smislu ispunjenja

proročkih obećanja iz Staroga zavjeta. Dakle, radi se o ozbiljnom i trezvenom govoru vjere (usp. 1Kor 15, 5-8; Lk 24, 13ss), ukorijenjenom u Starom zavjetu, čiji je temelj konkretno Božje djelovanje u povijesti u korist svoga izraelskog naroda. Takvo djelovanje Božje u povijesti doseže svoj vrhunac u Isusovom uskrsnuću, što je pak temelj novozavjetne kršćanske vjere.

Štoviše, od trenutka svoga utjelovljenja, Bog se više ne može promatrati samo kao onaj koji zapovijeda i vlada s dalekih visina, jer upravo po utjelovljenju On postaje djelatni sudionik ljudske povijesti. Novost Božje objave nazire se dakle već pri Kristovu utjelovljenju, a nastavlja se u njegovim riječima i djelima, u njegovu životu. Ova radikalna novost događaja Isusa Krista doživljava svoj vrhunac u muci, smrti i uskrsnuću Isusa Krista, jer se tu do kraja pokazuje njegovo pravo ljudsko i božansko lice.

Zapravo, već je samo Isusovo rođenje jednom zauvijek promijenilo svjetsku povijest jer ga je velik dio postojećeg svijeta, osobito njegov zapadni dio, priznao za svoga Spasitelja te je odlučio povijest dijeliti na vrijeme prije i poslije Krista. Kada pak govorimo o povijesti naše vjere, biblijski stručnjaci 20. stoljeća ispravno navode da se radi o jedinstvenoj povijesti spasenja koja započinje sa Starim zavjetom i obećanjem te svoje ispunjenje nalazi u događaju Isusa Krista, o kojem čitamo u Novom zavjetu.

Sve dosad rečeno ima za cilj naglasiti da se Isus Krist ne može rastaviti na nekog čisto povijesnog Isusa, u smislu dobrog čovjeka, humanista ili humanitarca, koji za vrijeme svog zemaljskog života nije bio svjestan svoga mesijanskog poslanja, tj. nije bio svjestan da je on sam Krist, već je Crkva od njega napravila Krista vjere, Uskrslog Gospodina. Zapravo, istina je sasvim suprotna, Isus jest Krist! Povijesna osoba Isusa iz Nazareta jest naš Krist spasitelj!

Ne možemo odvojiti Isusa od Krista vjere, jer se ovdje radi o jednoj cjelovitoj i neodvojivoj povijesnoj osobi Isusa Krista, čiji cjelokupni događaj i povijest, riječi i djela, život i poslanje, doživljavaju vrhunac pri njegovoj muci, smrti i uskrsnuću, i kao takvi predstavljaju temelj naše vjere.

DESET SAVJETA ZA DOBRO PJEVANJE NA SVETOJ MISI

Od izbora pjesama do instrumenata koji će se koristiti na svetoj misi. Liturgijsko slavlje nije koncert i na vjenčanjima su zabranjene pop pjesme. Ovih deset savjeta predstavljaju neku vrstu „dekaloga“ dobrog pjevanja tijekom mise i dobre zvorske glazbe.

Piše: Andrejka Srdoč Geraci

1. PJEVAČKI ZBOR PRATI

Zbor je česta stvarnost u našim župama, ali može pasti u neka iskušenja koja mogu poremetiti njegovu učinkovitost. Ključna riječ je "pratiti" jer zbor nije neki strani ili izvanjski element u liturgijskom slavlju, nego je sastavni dio Božjeg naroda koji slavi Kristov misterij. Jedna od glavnih zadaća pjevačkog zbora jest da pomogne u slavljenju Boga svojim pjevanjem stoga ima ulogu služenja i nije sam sebi svrha.

2. SVETA MISA NIJE KONCERT

Liturgijsko pjevanje nije glazbeni nastup i u liturgijskom obredu mora se izbjeći efekt koncerta, jer liturgija nije spektakl nego obred. Ako je zbor pozvan dati sve od sebe, onda se sve mora odvijati u duhu služenja. Zbor podiže svečano liturgijsko slavlje i neke dijelove mise može pjevati samo zbor.

3. PAŽNJA U IZBORU PJESAMA

Pjesme moraju biti odabrane uzimajući u obzir liturgijsko vrijeme crkvene godine i određeni blagdan. Korizmene pjesme razlikuju se od uskrasnih, a adventske pjesme se ne mogu usporediti s božićnima. Stoga savjet: Rimski misal i liturgija časova točno pokazuju kakve bi sadržaje pjesme trebale imati ili čime bi se trebale nadahnjivati. Pravi izbor pjesama vrlo je bitan, jer pjevanje mora dovesti do molitve unutar obreda.

4. JEDNOSTAVNE MELODIJE

Melodije koje bi trebao pjevati zbor zajedno s pukom neka ne budu prekomplikirane i preteške. Poželjne su pjesme s kvalitetnijim tekstom, po mogućnosti inspirirane Biblijom, spisima svetih otaca, te molitvama svetaca.

5. PROSTOR ZA GREGORIJSKO PJEVANJE

Poželjno je osloniti se na glazbenu baštinu prošlosti, posebice gregorijansko pjevanje koje se nedvojbeno mora koristiti, vode

ći računa o mogućnostima zajednice koja ga treba izvoditi (što nije uvijek jednostavno). Naravno, gregorijansko pjevanje ostaje uzorom i pokazuje nam kakvo treba biti liturgijsko pjevanje polazeći od povezanosti glazbe i Riječi.

6. GITARA DA ILI NE?

Gitara je lagani i delikatni instrument koji je teško uklopiti u velika svečana liturgijska slavlja na kojem je prisutan veliki mješoviti pjevački zbor uz sudjelovanje s mnogobrojnim vjernicima i svećenicima. U tom slučaju potreban je čvršći harmonijski oslonac, odnosno orgulje. Međutim, u maloj sredini gdje nema orgulja, gitara može zamijeniti pratnju pjesama, ali svakako potrebno je određeno znanje u sviranju. Ne treba ju koristiti kao što se to radi u pop glazbi jer gitara je žičani trzalački instrument, a ne udaraljkaški.

7. NEMA SNIMLJENIH PJESAMA

Kad nema zbora ili kad se puk muči u pjevanju, bolja je tišina nego snimljene pjesme na CD-u ili puštanje s YouTubea. Snimljena pjesma nije stvarna i u liturgiji postaje kao plastično umjetno cvijeće. Liturgijska pjesma izraz je pravog živog naroda, stoga se ne može umjetno producirati.

8. PREVIŠE SE POPUŠTA U OBREDIMA VJENČANJA

U crkveni obred vjenčanja ulazi filmska glazba, pjesme svjetovnih kantautora, klapske pjesme, profana instrumentalna glazba... Ali to ne ide. To je rezultat neznanja i površnosti mladenaca kojima nije jasan liturgijski smisao sakramenta koji slave.

9. VAŽNE SU PROBE PJEVAČKOG ZBORA

Svako slavlje uvijek zahtijeva odgovarajuću pripremu čak i ako su pjesme poznate i izvedene na prijašnjim misama. Pjevanje na misi „da“, ali probe „ne“ – često se olako shvaćaju probe koje su neophodne za skladno pjevanje.

10. NAUČITI PJEVATI

Sakralna nas glazba otvara misteriju, dira u srce, zbližuje one daleke, ne trebaju joj prijevodi. Ujedinjuje i uzdiže: to je njezina izuzetna moć, stoga bismo trebali učiti i podučavati pjevanje jer danas se u našim crkvama premalo pjeva i puk nije navikao izražavati se pjevanjem.

(preuzeto s interneta)

PRIJAVE U NADBISKUPIJSKU ŠKOLU ZA CRKVENU GLAZBU

LITURGIJSKA GLAZBA.

Predmeti: ORGULJE, KLAVIR, SOLFEGGIO, HARMONIJA, ZBORSKO DIRIGIRANJE, LITURGIJSKA MUZIKOLOGIJA, GREGORIJSKO PJEVANJE, VOKALNA TEHNIKA, SOLO PJEVANJE i ZBOR.

POČETNI TEČAJ ZA DJECU do 14 godina starosti.

Djeca mogu izabrati instrumente: KLAVIR, GITARU, VIOLINU ili PJEVANJE.

Upisi traju do 15. listopada 2023. Za više informacija možete se obratiti na:
e-mail: crkvena.glazba.ri@gmail.com
Facebook i instagram: Crkvena Glazba Rijeka
Mob: 091/8831970

BISKUP BENZONI - BOSONOZI PROPOVJEDNIK

Piše: Goran Moravček

Novoizgrađena cesta Karolina biskupu Benzoniu omogućila je da često obilazi župe. O tome svjedoče njegove biskupske vizitacije. Dao je podići mnoge crkve i posvetiti ih. Navodi se da je kao biskup znao odlaziti propovijedati - bosonog!

Senjsko-modruški biskup (1730.-1745.) Ivan Antun Benzoni (Giovanni Antonio de Benzoni) rođen je 1678. godine u Rijeci u obitelji Felicea de Benzoni i Orsole Marotti. Obitelji Benzoni i Marotti pripadale su u 18. stoljeću među uglednije riječke porodice. Juraj Franjo Marotti, Benzonijev ujak, bio je od 1714. do 1740. pićanski biskup. Isusovački pitomac plemićkoga roda, doktor filozofije i teologije, te odgojitelj sina cara Karla VI., biskup Marotti okrunio je 1715. godine sliku Gospe Trsatske.

Riječka plemićka obitelj Benzoni bila je podrijetlom iz talijanske Cremona, odakle su se 1650. u Grad Sv. Vida doselila braća Giovanni Battista i Vincenzo. Njihovim sljednicima je 1720. godine dodijelio car Karlo VI. plemićki naslov, a carica Marija Terezija podijelila je Giuseppe Gabrielu 1754. barunstvo s pridjevkom Saverio.

Kuću obitelji Benzoni, jednu od rijetkih povijesnih zgrada sačuvanih u Starom gradu, projektirao je arhitekt Antonio de Verneda (1693.-1774.) na Grivici u neposrednoj blizini današnje riječke prvostolnice. U toj je kući postojala i bogata biblioteka.

Julije Benzoni (Giulio de Benzoni), koji se spominje kao općinski vijećnik i savjetnik ugarskih gubernija, donirao je biskupovu i obiteljsku knjižnicu Gradu 26. listopada 1779. godine. Tada je toj zbirci knjiga pridodana i knjižnica obitelji Marotti. Objee su knjižnice 1782. godine spojene s knjižni-

cama isusovačkog Kolegija i Nautičke akademije te čine temeljnu zbirku današnje riječke Sveučilišne knjižnice.

UGLEDNA OBITELJ BENZONI DALA VIŠE SVEĆENIKA I REDOVNIKA

Obitelj Benzoni dala je više svećenika i(li) redovnika. U popisu riječkih kanonika spominju se Antun Benzoni kao prvak Modruša ("Primicerio di Modr.") i bakarski kanonik. U riječki kanonički zbor izabran je 1749. godine na mjesto Jakova Deviča. Umro je 19. kolovoza 1760.

Ivan Antun Benzoni bio je dr. teologije i prava, a imenovan je riječkim kanonikom 1717. godine na mjesto Ivana Krstitelja Orlanda. Nosio je plemićku oznaku "De Benzoni", godine 1730. imao je naslov opata, a umro je 1731. Šimun Vinko Benzoni, izabran je za kanonika u dobi od 18. godina i s nižim svećeničkim redom ("minorista") na mjesto Franje Augustina Corsija. Umro je u prosincu 1780. godine.

Ivan Antun Benzoni, budući senjsko-modruški biskup, školovao se u talijanskoj Perugii gdje je završio gimnaziju te filologiju i teologiju. U Perugii je 1713. godine promoviran za doktora. U Rimu je studirao govorničtvo u školi kardinala Cassina. Za svećenika je zaređen u Rimu 1717. nakon čega se vraća u Rijeku gdje iste godine po-

staje kanonikom Zborne crkve Uznesenja Marijina, a zatim generalni vikarom pićanskog biskupa Marottija.

Car Karlo VI. imenovao ga je nedugo nakon toga modruškim arhidakonom, a potom osobnim savjetnikom kod svog veleposlanstva u Rimu te čuvarom carskog arhiva u vječnom gradu. Car ga je 21. travnja 1730. imenovao biskupom senjskim i modruškim, a papa Klement XII. potvrdio je imenovanje 2. listopada iste godine. Uživao je velik ugled o čemu svjedoči *drama gratulatorium* na latinskom jeziku, koja je u njegovu čast izvedena 1731. godine u đačkom kazalištu isusovačke gimnazije u Rijeci.

Iako je Rijeka do 1787. bila u sastavu Pulske biskupije, a potom u Senjsko-modruškoj, postojale su i prije spomenute godine tijesne veze grada sv. Vida i senjsko-modruških biskupa. Neki od njih stanovali su u Rijeci, a Šimun Kožičić Benja osnovao je 1530. godine Riječku glagoljsku tiskaru. Benzoni je također često boravio u svome rodnom gradu te je, primjerice, 24. kolovoza 1744. posvetio glavni oltar u crkvi sv. Jeronima.

Nakon oslobođenja Like od Turaka (1689.) te pripojenjem toga područja Senjsko-modruškoj biskupiji (1691.) promijenile su se suštinski i crkvene prilike, jer je znatno povećan teritorij pod upravom biskupa. Stvoreni su uvjeti da biskup duže prebiva u Senju, a u takvim okolnostima, smatrao je Benzoni, senjska prvostolnica trebala je biti

Osim Benzoniya, iz Rijeke je bilo više krbavskih, modruških i senjskih biskupa među kojima se navode: Marko Riječanin (1461.-1464.), Franjo Jožefić (1520.-1549.), Ivan Agatić (1617.-1640.), Petar Mariani (1642.-1665.) i Franjo Čikulín (1678.-1680.) čije je imenovanje bilo osporavano.

doličnije uređena. On je stoga između 1732. i 1737. godine dao dograditi južni pobočni brod katedrale s četiri kapele. Namjeravao je podići i sjeverni brod, srušiti stari zvonik i sagraditi drugi na povoljnijem mjestu, ali ga je pretekla smrt. Njegov nasljednik Vuk Juraj barun Čolić de Löwen-sperg (1746.–1764.) nastavio dogradnju katedrale.

OTVORENJE KAROLINSKE CESTE UTJECALO I NA CRKVENE PRILIKE

Podnijevši 1733. godine caru opširno izvješće o svakoj župi iz kojeg se vidi kako je Benzonijeve uprave bilo obuhvaćalo Senjsku biskupiju, Modrušku biskupiju i Župe Like i Krbave. S vojnom upravom u Lici i Krbavi, koja je sebi svojatila pravo podjeljivanja župa, bio je često u sporu, ali je uspio vratiti to pravo senjsko-modruškom biskupu.

Na području kojim je upravljao bilo je doseljeno tijekom ratovanja s Turcima brojno pravoslavno stanovništvo. Želeći da i oni prihvate jedinstvo s Katoličkom crkvom, Benzoni je 16. prosinca 1739. za svoga vikara za vjernike istočnoga obreda na području senjsko-modruške biskupije imenovao grkokatoličkog svidničkog (marčanskog) episkopa Teofila Pašića. U dekretu biskup Benzonij grkokatoličkom biskupu Pašiću daje i ovlast podjeljivanja sv. potvrde (krizme) nad vjernicima latinskog obreda u Lici i Krbavi. Unatoč nastojanjima Benzonija, ali i zagrebačkog biskupa Jurja Branjuga (1723.-1748.), (pri)sjedinjenje s vjernicima istočnoga obreda nije polučilo uspjeha i stoga što se vladika Pašić zapleo u materijalne i moralne nevolje te je interniran u vasilijanski manastir u Lavov (Ukrajina) gdje je i preminuo 1759. godine.

Benzonijeva nastojanja oko izobrazbe klera i obnove vjerskog života bila su znatno uspješnija. On je postao biskupom nakon otvorenja Karolinske ceste koja je povezala Rijeku s Karlovcem 1728. godine. Cesta je imala iznimno trgovinsko i vojno značenje, ali je također omogućila uzdignuće i povezivanje župa. Nakon niza tursko-austrijskih ratova te raznih vojnih i političkih saveza, Osmanlije su se počele povlačiti. Gubitak turskih teritorija i njihove vojne moći potvrđeni su u Srijemskim Karlovcima (1699.) i Požarevcu mirovnim ugovorima (1718.). Gradnja nove ceste od Primorja prema Karlovcu i Zagrebu, bila je značajna za razvoj Rijeke, Bakra i Kraljevice. Jednako tako, uz cestu će nicati nova naselja i razvijati se stara, tako da će Fužine dobiti na važnosti, a Mrkopalj i Ravna Gora steći će status kraljevskih trgovišta. To će potaknuti doseljavanje obrtnika i trgovaca, posebice iz Slovenije i Češke. Karolinska cesta puštena je u promet 1727. godine, a svečano otvorenje bilo je 16. rujna 1728. kada je putujući iz Rijeke prema Bakru njome prošao austrijski car Karlo VI., odnosno hrvatski kralj Karlo III., po kome je prometnica i dobila ime. Uz cestu su se gradile crkve, ali su i odumirala stara naselja poput starog grada Hreljina, gdje je nova crkva sv. Jurja podignuta kraj Karoline.

Biskupu Benzoniju omogućila je da često obilazi župe. O tome svjedoče njegove biskupske vizitacije. Dao je podići mnoge crkve i posvetiti ih. Navodi se da je kao biskup znao odlaziti propovijedati - bosonog!

Biskup Benzonij preminuo je u Rijeci, a pokopan je 3. prosinca 1745. u kripi pred glavnim oltarom Zbornoj crkvi Uznesenja Marijina u Starom gradu.

Sprovod svećenika Ivana Trohe

Ivan Troha, svećenik Riječke nadbiskupije, pokopan je 5. rujna u rodnom Prezidu, župi sv. Vida, a misu i obrede predvodio je riječki nadbiskup Mate Uzinić. Uz brojne svećenike i članove obitelji, od pokojnog svećenika došli su se oprostiti i mještani Prezida uz koje je pokojnik odrastao. Preminuo je u petak 1. rujna u 78. godini života i 51. godini svećeništva, okrijepljen svetim sakramentima, u Karlovcu.

Najveći dio svog svećeničkog služenja posvetio je župama Gorskog kotara, kraja u kojem je odrastao. Podsjetio je na to i nadbiskup Uzinić u propovijedi. „Kao svećenik je u početku služio u župama koje danas pripadaju Gospičko-senjskoj biskupiji, a onda 35 godina služio u župama sv. Hermagora i Fortunata – Gerovo i sv. Leonarda opata – Hrib, brinući se istovremeno za svetište Majke Božje Karmelske na Svetoj gori, a povremeno i po potrebi i za druge župe ovoga kraja: Plešće, Čabar, Prezid i Tršće. Vraćajući danas njegovo tijelo u majčino krilo, ovozemaljskom domu, Bogu želimo preporučiti njegovu dušu da živi u Domu Gospodnjem.“

Nadbiskup je okupljene podsjetio na radosnu vijest vjere u uskrsnuće želeći ih učvrstiti u toj vjeri i u poslanju naviještanja vjere. „Ne znamo kad će Gospodin doći. Ali znamo da će sigurno doći. Znamo i još nešto. Znamo da Bog ne želi našu smrt nego naše spasenje. On nas, govori sv. Pavao, „nije odredio za gnjev, nego da imamo spasenje po Gospodinu našem Isusu Kristu, koji je za nas umro da — bdjeli ili spavali — zajedno s njime živimo.“ Potrebno je da jedni druge tješimo i izgrađujemo u ovoj vjeri. To je prvotna zadaća svećenika, koju je svećenik Ivan Troha po svom svećeničkom pozivu i poslanju toliko puta činio, tješeci druge u trenucima bolesti, patnje, smrti. To je, na neki način, poslanje i svih nas, poslanje Crkve.“

Istaknuo je kako za kršćane smrt nije kraj nego novi početak, susret s Gospodinom Isusom Kristom, koji je bio ubijen, ali je uskrsnuo i živ. „On nam je dao i sredstva da možemo ispuniti to poslanje. Sredstva su milost Duha Svetoga i djelotvorna ljubav. Ta su sredstva jača od svakog zla, pa i od same smrti. Isus i njegov smrt iz ljubavi prema nama je najbolji dokaz. Isus nije ostao u grobu. Uskrsnuće je potvrda onoga što je on govorio i činio. Isus je živ. I želi da i mi živimo s njim, sada i ovdje po ljubavi, a onda i u vječnosti u zajedništvu svetih i gledanju Boga, licem u lice.“

Na kraju mise izraze sućuti gospičko-senjskog biskupa Zdenka križića pročitao je župnik u Perušću Mile Šajfar, a dragocjeno svjedočanstvo o pokojnikovoj svećeničkoj duhovnosti dao je njegov kolega Dragutin Goričanec s kojim se često viđao u umirovljeničkim danima koje je proveo u Karlovcu.

Detaljniju biografiju pokojnika iznio je generalni vikar Mario Tomljanović. Ivan Troha rođen je 18. listopada 1945. u Prezidu od majke Franjice Troha kao sin jedinac. Završio je osnovnu školu u Prezidu, jednu godinu farmaceutuske škole u Zagrebu, malo sjemenište u Pazinu i Rijeci. Bogosloviju u Rijeci završavao kao kandidat Riječko-senjske nadbiskupije. Za đakona je zaređen 19. ožujka 1970., a za svećenika 22. travnja 1972. u Katedrali sv. Vida u Rijeci. Mladu misu prikazao je 7. svibnja 1972. u župnoj crkvi sv. Vida u Prezidu. Službovao je kao kapelan u Otočcu, župnik u Cvitoviću zatim povjerenik za duhovna zvanja slunjskog dekanata, a kasnije upravlja u raznim periodima župama Plešće, Čabar, Prezid i Tršće te tijekom 35 godina, do svojeg umirovljenja, župama sv. Hemagora i Fortunata – Gerovo, sv. Leonarda opata. – Hrib i svetištem Majke Božje Karmelske na Svetoj gori. Umirovljen je u srpnju 2020. godine.

Zdenko Križić novi je splitsko-makarski nadbiskup

Apostolska nuncijatura u Republici Hrvatskoj objavila je na blagdan Rođenja Blažene Djevice Marije, u petak 8. rujna 2023. točno u podne da je papa Franjo imenovao dosadašnjeg gospičko-senjskog biskupa Zdenka Križića splitsko-makarskim nadbiskupom.

Splitsko-makarsku nadbiskupiju je dosad kao apostolski upravitelj vodio umirovljeni zadarski nadbiskup Želimir Puljić, od 14. veljače 2023. kada je papa Franjo dotadašnjeg splitsko-makarskog nadbiskupa Dražena Kutlešu imenovao zagrebačkim nadbiskupom koadjutorom.

Nakon objave imenovanja biskup Križić obratio se javnosti te je istaknuo kako svoje služenje stavlja pod zaštitu Marije.

„Zahvalan sam papi Franji zbog povjerenja koje je imao u mene povjeravajući mi, poslije Zagrebačke našu najveću nadbiskupiju, čija povijest datira od prvih stoljeća kršćanstva.

U poslušnosti sam prihvatio ovo imenovanje koje je i mene iznenadilo, prije svega zbog moje dobi, a poodmakla dob je redovito povezana sa oslabljenim snagama i načetim zdravljem. S druge strane sam duboko svjestan da Isusov poziv nosi sa sobom imperativ da njegov učenik mora davati i trošiti svoj život ako ga želi sačuvati, pa ću i ja nastojati, sa svojim skromnim snagama, davati se i trošiti u služenju braći i sestrama u novoj nadbiskupiji u koju me providnost šalje.

.....
Znam svoje slabosti, ali me jedino tješi istina da je Duh Sveti taj koji vodi Crkvu, i da ona stoji na čvrstoj Stijeni-Kristu, te da se od nas samo traži da budno slušamo njegov glas i neustrašivo idemo za Njim. Duboko sam svjestan da su u tom hodu nasljedovanja Njega puno važnija koljena nego stopala.

Želim ovom prilikom od srca zahvaliti svećenicima, redovnicima i redovnicama Gospičko-senjske biskupije u kojoj sam djelovao više od sedam godina. Jako sam zavolio narod ove biskupije koji mi je prirastao srcu. Jednostavan i fin narod koji jako drži do svoje vjere i svoje Crkve, koji je kroz povijest puno propatio, ali se nikada nije predao.“

Dan hrvatskih mučenika

Središnje euharistijsko slavlje Dana hrvatskih mučenika 9. rujna na Udbini je predvodio đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit Đuro Hranić.

Prije početka misnog slavlja, pozdravni govor uputio je dotadašnji gospičko-senjski biskup i novoimenovani splitsko-makarski nadbiskup Zdenko Križić. „Govoriti o mučenicima nikada ne smije biti poziv na mržnju i osvetu, nego poziv da njihovi ideali nadahnjuju današnje naraštaje na velikodušnost i zauzetost za opće dobro do darivanja vlastitog života u ljubavi i služenju. Neka naše molitve na ovom svetom mjestu budu potpora ostvarenju ovih uzvišenih ideala“, poručio je Križić.

Nadbiskup Hranić u propovijedi je istaknuo kako vjera u Isusovo uskrsnuće i spremnost kojom netko daruje svoj život za život i slobodu drugih govore o savršenoj ljubavi koja nasilje i zlo pretvara u slobodno darivanje i izvor novoga života.

Isus je, rekao je nadbiskup, pretvorio kruh u svoje tijelo i vino u svoju krv i ostavio nam ih kao vidljivi znak svoje ljubavi i sebedarja do kraja. „Nasilje je pretvorio u ljubav, a smrt u život. U tom Isusovom činu smrt je iznutra već pobijeđena, u njoj je već prisutno uskrsnuće. Smrt je, slikovito govoreći, u najdubljoj nutрини postala ranjena, tako da više ne može imati posljednju riječ. Bila je to pobjeda ljubavi nad mržnjom, nad nasiljem i nad smrću; pobjeda praštanja, istine, svjetla i života“, rekao je, između ostaloga, nadbiskup Hranić.

Suslavili su riječki nadbiskup i metropolit Mate Uzinić, dotadašnji apostolski upravitelj Splitsko-makarske nadbiskupije Želimir Puljić, zadarski nadbiskup Milan Zgrabljak, bjelovarsko-križevački biskup Vjekoslav Huzjak, krčki biskup Ivica Petanjak, šibenski biskup Tomislav Rogić, porečki i pulski biskup Ivan Štironja, šibenski biskup u miru Ante Ivas, izaslanik zagrebačkog nadbiskupa mons. Juraj Batelja, generalni vikar i izaslanik dubrovačkog biskupa Ivica Pervan i generalni tajnik Hrvatske biskupske konferencije Krunoslav Novak.

Biskupijski susret mladih

Pod geslom „Na Tvoju riječ bacit ću mrežu“, na početku jesenskih kvatri i molitvi za duhovna i redovnička zvanja te molitve za posvećenje katoličke mladeži, 23. rujna, održan je Biskupijski susret mladih u Smiljanu. Preko dvjesto mladih vođeni svojim župnicima i vjeroučiteljima, program su započeli pobožnošću Križnog puta na brdu Krčmar (773). Križni put je predmolio preč. Mišel Grgurić povjerenik za pastoral duhovnih zvanja, dok su postaje predmolili mladi iz svih dekanata Gospičko-senjske biskupije.

Na vrhu Krčmara malo su odmorili, fotografirali se a zatim se spustili u župnu crkvu Gospe Karmelske na misu koju je predslavio biskup mons. Zdenko Križić u zajedništvu sa ostalom braćom svećenicima. Pojašnjavajući prisposobu o sjemenu, biskup je uputio mladima riječi ohrabrenja. Naveo je primjer trave koja je izrasla u sred asfalta i usporedivši mlade s travom i njezinom snagom, potaknuo ih je na razmišljanje o snazi koju nose i kojom mogu mijenjati situacije oko sebe, kojom mogu mijenjati svijet.

Susret je završio predstavljanjem Družbe sestara Presvetog Srca Isusova. Časna majka, s. Dobroslava Mlakić, kratkom prezentacijom upoznala je mlade s utemeljiteljicom Družbe, službenicom Božjom s. Krucifiksom Kozulić te prisutnošću sestara u Lici.

Doživotni Zavjeti s. Marije Gabrijele

U samostanu Presvetog Srca Isusova u Gospiću 16. rujna upriličeno je slavlje doživotnog zavjetovanja. Za s. Mariju Gabrielu od Isusa ovaj datum će zasigurno ostati jedan od najznačajnijih u njenom životu jer se doživotnim redovničkim zavjetovanjem posve i zauvijek posvetila Gospodinu. S. Marija Gabrijele od Isusa (Doris Stražanac). Rođena je 1992. Odrasla je u Koški kod Našica. Roditelji Dubravka i Darko imaju petero djece. U Karmel sv. Josipa u Levanjskoj Varoši ulazi 2015. g., a 2022. g. odlazi na osnutak Karmela u Gospiću.

Svojom molitvom i nazočnošću slavlje su uz sestre iz redovničke obitelji, uzveličali roditelji, rodbina te poznanici zavjetovaničice. Toga dana kroz mnoge geste i simbole sve je podsjećalo na Kristovu zaručničku ljubav – od uređenja kapele do svećane liturgije. Euharistijsko slavlje s obredom doživotnog zavjetovanja predslavio je biskup Zdenko Križić koji je na početku slavlja rekao kako je ovaj događaj pun milosti, ne samo sestri već svima vjernicima, obitelji te prijateljima karmelske zajednice. Koncelebrirali su vlč. Tomislav Korov župnik Koše i o. Anto Knežević župnik u Gospiću. Ceremonijar je bio o. Marko Maglić a asistrali su bogoslovi Marko Butković i Karlo Špoljarić. Zavjet sestere u ime Crkve je primila poglavarica s. Marija Teodora od Presvetog Trojstva.

Kuća utočišta - cjelovita pomoć beskućnicima i potrebitima

U karizmi svetoga Vinka Paulskoga sestre milosrdnice svakodnevno osiguravaju usluge prehrane, higijene, dnevnoga boravka, psihosocijalne pomoći i savjetovanja za preko 70 korisnika koji su se zbog teških uvjeta života poput nezaposlenosti, psihičke bolesti, ovisnosti ili beskućništva našli izvan sustava državne skrbi za čovjeka. Beskućnici također mogu dobiti i besplatnu pravnu pomoć.

Kuća utočišta dnevni je centar namijenjen pružanju cjelovite pomoći beskućnicima i ostalim potrebitim osobama u gradu Rijeci. Osnovana je 2007. godine, dok je deset godina poslije, zahvaljujući suradnji između sestara milosrdnica svetoga Vinka Paulskog i međunarodne karitativne organizacije Depaul International iz koje je nastala Depaul Hrvatska, zadobila današnji identitet. Djeluje na adresi Ulica dr. Franje Kresnika 15, u sklopu samostana sestara milosrdnica, pod vodstvom sestre Veronike Mile Popić, koja je ujedno i predsjednica Udruge Depaul Hrvatska.

„Značajno je da od 2017. godine ovdje djeluje Depaul Hrvatska te da sestre u umreženom načinu djelovanja provode aktivnosti u ovoj kući. Znači da se aktivnost ovoga centra razvila i razvija se i dalje. Oblikujemo nove programe koji su se razvili iz vinkovskoga principa da se oslušuju potrebe čovjeka i da se djeluje prema cjelovitoj pomoći prema njemu ili njoj kao osobi“, rekla je s. Veronika Mila Popić.

„Nastojeći pružiti cjelovitu pomoć korisnicima sestre, ali i volonteri, svakome pristupaju individualizirano, jer iza svake osobe krije se vlastita priča. Za vjersku je poduku zadužena vjeroučiteljica Petra Stokić koja je sa s. Veronikom osnovala Marijansku vinkovsku mladež, koja kroz volonterski rad njeguje karizmu svetoga Vinka. Evanđelizacijski i vjerski rad s marginaliziranim skupinama uvelike se razlikuje od onog koji se odvija u odgojno-obrazovnim ustanovama jer je riječ o ljudima čije su specifične životne okolnosti kreirale i njihov odnos s Bogom, pa je za korisnike vrlo važno shvatiti kako ne postoji životna situacija koju Krist nije dotaknuo. Susreti obično započinu molitvom, nakon čega slijedi čitanje Evanđelja i razgovor. Pored vjerskih poduka nedjeljom, svakoga se dana u 12 sati moli krunica. Sestre već godinama surađuju sa zajednicom „Molitva i riječ“, pa se u radu s beskućnicima koristi i hagioterapija koju provodi voditeljica Centra za hagioterapiju Rijeka Silvana Vrdoljak. S obzirom na to da je riječ o sveobuhvatnoj duhovnoj metodi, cilj je da korisnici, čak i oni koji nisu katolici, dožive i ozdravljenje duše.

Kuća utočišta beskućnicima je na raspolaganju do 12 sati dnevno, ne samo tijekom tjedna, nego i vikendom, a do nje dolaze na razne načine – često obavješćujući jedan drugoga, dok neke od potencijalnih korisnika upućuje Centar za socijalnu skrb.

Već šestu godinu udruga provodi program vanjskoga rada. Riječ je o programu koji je primijenjen na osobe koje borave bez krova nad glavom. Tako s. Veronika i

U okviru Tjedna sv. Vinka Paulskoga u Kući utočišta održan je Dan volontera i podupiratelja udruge Depaul Hrvatska. U 12 sati na objedu je sudjelovao i riječki nadbiskup Mate Uzinić, a navečer je predvodio misu kojom je zaključen tjedan posvećen sv. Vinku Paulskom.

„Trebamo težiti omekšati svoja srca čineći ih osjetljivima za boli i jade bližnjega te moliti Boga da nam podari pravog duha milosrđa, koji je jedino njegov Duh te da prepoznamo da su siromašni naši vladari i gospodari, a duh milosrđa je onaj jedini pravi Duh. To je duh Evanđelja koji je nadahnuo karizmu i život sv. Vinka Paulskoga, ali koji ostaje aktualan u našem vremenu jer njegova karizma je živa karizma. I kao živa karizma potrebna je Crkvi našeg vremena“, poručio je nadbiskup Uzinić.

Uvodne riječi pozdrava i dobrodošlice, u duhu vinkovske karizme sestara milosrdnica, okupljenima na misi uputila je provincijalna poglavarica Provincije Majke Dobrog Savjeta – Rijeka, s. Ana Marija Rakocija. „Neka i nama Gospodin po zagovoru sv. Vinka daruje srce koje će se sažaliti nad potrebama svakog čovjeka i cijelog čovječanstva“, kazala je poglavarica.

vjeroučiteljica Petra u pratnji volontera svakoga drugog utorka u terminu od 20 do 22 sata obilaze riječke ulice ne bi li korisnicima dnevnoga centra podijelile pakete s hranom, plahte i ostale potrepštine, ali i kako bi upoznale potencijalne nove korisnike. Oni koji već znaju da će doći – redovito ih dočekaju. Beskućnici noću borave većinom u napuštenim skladištima ili zgradama bez struje, nerijetko okruženi smećem, koje im služi kako bi se zaštitili od drugih ljudi. Najveći problem među beskućnicima razne su ovisnosti poput alkohola, droge ili kocke, pa se bez obzira na sigurnost koju danju imaju u Utočištu, noću nerijetko vraćaju porocima. Stoga, sljedeći je korak pokušaj organizacije prenoćišta jer je smještaj ključan želi li se osobu uspješno uključiti u normalan život.

Petra Stokić objašnjava kako je to inovativan program koji se primjenjuje na osobe koje su apsolutni beskućnici. „Izlazimo svaki tjedan ususret tim ljudima i donosimo im topli obrok, higijenske potrepštine, odjeću, obuču te ostvarujemo s njima kontakt kako bi ih potaknuli da postanu korisnici dnevno-

ga centra kako bismo im mogli pružiti potpuniju uslugu.“

Od 2019. Depaul Hrvatska organizator je i globalne akcije podizanja svijesti o problemu beskućništva pod nazivom „Jedna noć pod zvijezdama“ u sklopu kojega četrdesetak Riječanki i Riječana jednom godišnje prespava u vrećama diljem riječkih ulica. Cilj je akcije senzibilizirati javnost o problemu apsolutnog beskućništva te omogućiti ljudima da osjete kako je, makar jednu noć, boraviti izvan topline i sigurnosti svojega doma.

U Tjednu svetoga Vinka Paulskog, od 20. do 27. rujna, Kuća utočišta, pored prikupljanja hrane i higijenskih potrepština, organizirala je mnoge zanimljive sadržaje, poput prikazivanja filma „Gospodin Vinko“, kreativnih radionica za djecu i mlade, tribine „Čovjek u traganju za istinom u sebi“, dok je na sam dan svetkovine, 27. rujna svečano liturgijsko slavlje u samostanskoj kapeli svetoga Josipa predvodio riječki nadbiskup Mate Uzinić.

Ivona Smolčić

Misa povodom početka nove školske godine

Mi se kroz školu ne pripremamo za sebe, nego se pripremamo za druge“, poručio je nadbiskup Mate Uzinić riječkim srednjoškolicima i njihovim profesorima na svečanom misnom slavlju sa zazivom Duha Svetoga, povodom početka nove školske godine. U organizaciji Ureda za pastoral mladih Riječke nadbiskupije, 25. rujna, u crkvi Uznesenja BDM, nadbiskup Uzinić predvodio je svečano euharistijsko slavlje, u zajedništvu s povjerenikom za mlade Riječke nadbiskupije, Ivanom Seletkovićem povodom početka nove školske godine za učenike osnovnih i srednjih škola. Misnom slavlju nazočila je i predstojnica katehetskog ureda, Ksenija Rukavina Kovačević, a glazbeno ga je animirao bend vjeroučitelja.

Osvrnuvši se na biblijska čitanja, u svojoj propovijedi nadbiskup Uzinić izdvojio je tri poruke: Božji plan u povijesti spasenja kojeg ima za svakoga čovjeka, poziv na ugradnju u Crkvu i društvo te oslušivanje znakova vremena.

„Isus je za svoje učenike rekao: ‘Vi ste svjetlost svijeta’. Trebamo biti svjetlost koja ne služi sebi samoj, koja nije upaljena zato da bi sebi osvjetljavala put, nego je upaljena za druge. To važi za učitelje i vjeroučitelje koji nisu to što jesu zbog sebe, nego su to što jesu zbog vas. Ali, to je i ono što vi trebate naučiti u svom životu, za što se trebate spremati: ne da biste bili za sebe, nego da biste na pravi način sebe mogli ugraditi u društvo i u Crkvu. Mi se kroz školu ne pripremamo za sebe, nego se pripremamo za druge. Ovo je poziv i na to da ne budemo egoistično navezani samo na sebe, a to znači zakopati one darove, talente, onaj poseban poziv kojega Bog ima za svakoga – poziv na ugrađivanje u njegovu povijest i pretvaranje vlastite povijesti u povijest spasenja“, istaknuo je propovjednik.

Na kraju misnoga slavlja riječi pozdrava i zahvale uputio je povjerenik za mlade Riječke nadbiskupije Ivan Seletković te pozvao sve okupljene na zajedničko druženje uz prigodni agape u prostorijama župne kuće.

Podjela mandata odgojiteljicama u vjeri

U Velikoj dvorani Nadbiskupskog ordinarijata, 3. listopada, riječki nadbiskup Mate Uzinić podijelio je kanonske mandate za provođenje vjerskog odgoja u predškolskim ustanovama odgojiteljicama u vjeri. Trajne kanonske mandate primile su: Ivona Ivanović, Irena Šmer, Suzana Kolobarić, Lidija Atelj i Ivona Grčić, a svečanoj podjeli, uz obitelji i prijatelje odgojiteljica, prisustvovali su i predstojnica katehetskog ureda, Ksenija Rukavina Kovačević, ravnatelj te predstavnic Metropolitanskog pastoralnog instituta u Rijeci, Mario Gerić i Natalija Bogović.

Nadbiskup je u kratkom nagovoru potaknuo odgajateljice u vjeri da svoju službu i poziv shvate u dvostrukom smislu. S jedne strane, kao poziv i poslanje da uče djecu o Bogu koji se objavio u Isusu Kristu, ali i da one uče od djece, citirajući Isusove riječi: „Ako ne postanete kao djeca, nećete ući u Kraljevstvo nebesko.“ (Mt 18,3)

„Učite djecu o Bogu. Ali, da biste ih na pravi način poučivali, pokušajte to učiniti na način da vi učite od djece i onog odnosa koji oni imaju prema vama, prema roditeljima i odraslima, a to je prije svega odnos povjerenja. Dakle, i jedno i drugo: poučavajte ih o Bogu i od njih, njihovog primjera, učite kakav odnos mi trebamo imati prema Bogu.“, istaknuo je Uzinić.

Susret nadbiskupa sa svećenicima

U Domu pastoralnih susreta „Domus Laurana“ u Lovranu 11. rujna održan je susret svećenika Riječke nadbiskupije prigodom početka nove pastoralne godine 2023./2024. Susret je prvenstveno bio prilika da se svećenici upoznaju sa smjernicama za aktualizaciju nadbiskupijskog pastoralnog plana i programa koji je od Nadbiskupijskog pastoralnog i Prezbiterijskog vijeća nadbiskupije donesen prošle godine za razdoblje od tri uzastopne pastoralne godine (2022.-2025.). Spomenuti pastoralni plan i program tiče se ponajviše temeljnog usmjerenja i nastojanja Riječke nadbiskupije da se izgradi i obnovi svoju crkvenost u smislu prihvaćanja i življenja sinodalnosti kao izvorno kršćanskog i crkvenog načina postojanja i djelovanja.

Smjernice je, prema vlastitom pismu upućenom na početku pastoralne godine vjernicima i svećenicima Riječke nadbiskupije, predstavio nadbiskup Mate Uzinić, naglasivši pritom kako bi ove smjernice, koje pretpostavljaju konkretne oblike pastoralnih nastojanja i djelovanja, morale iznjedruti i neke konkretne plodove, osobito u smislu jasnog odgovora na pitanje koje si je ova mjesna Crkva tim planom i programom postavila o potrebi ali i objektivnoj mogućnosti da se od 2025. započne sa pripremnim razdobljem za slavljenje Biskupijske sinode.

U duhu sinodalnosti i svećeničkog zajedništva susret je također bio prilika da svećenici osobno iznesu svoja promišljanja o aktualnom stanju u kojemu se nalazi i djeluje Riječka nadbiskupija.

Savjetodavni susret vjeroučitelja mentora i savjetnika.

U ljubavi i zajedništvu uvijek se može više

Dvadesetak vjeroučitelja osnovnih i srednjih škola koji su promovirani u viša zvanja mentora i savjetnika i oni koji vrše zadaću mentoriranja vjeroučitelja pripravnika tijekom njihova pripravničkog stažiranja okupilo se pod vodstvom predstojnice Katehetskog ureda Ksenije Rukavina Kovačević 11. rujna u Nadbiskupskom domu u Rijeci na susretu savjetodavnog karaktera. Susretu je nazočio predstojnik Agencije za odgoj i obrazovanje Podružnica Rijeka i viši savjetnik za vjeronauk Tomislav Tomasić te riječki nadbiskup Mate Uzinić.

Nadbiskup je naglasio važnost osobnog razvoja svakog vjeroučitelja neovisno o već postignutim kompetencijama, što podrazumijeva otvorenost prema sebi i drugima u prihvaćanju novih spoznaja, ali i zdrave kritike. Poseban naglasak stavio je na činjenicu da sav profesionalni i ljudski napor koji vjeroučitelji ulažu u vlastiti razvoj, ali i profesionalni razvoj mlađih kolega treba biti u radosti i kršćanskoj ljubavi jer se u ljubavi i zajedništvu uvijek može više i bolje.

Viši savjetnik Tomislav Tomasić održao je kratko tematsko izlaganje o reformskim procesima u odgojno-obrazovnom sustavu RH, pravima i obvezama odgojno-obrazovnih radnika vezanim uz napredovanje, vođenju pedagoške dokumentacije (GIK, e-Dnevnik, priprema za nastavni sat) i pripravničkom stažu. Posebno je istaknuo važnost kolegijalnog zajedništva između vjeroučitelja promoviranih u viša zvanja i ostalih kolega vjeroučitelja, potom u odnosu prema mlađim kolegama pripravnicima i u relaciji prema odgovornim osobama i ustanovama (ravnatelj škola, AZOO, Katehetski ured).

Na području Riječke nadbiskupije ukupno je 17 vjeroučitelja službeno promovirano u viša zvanja mentora i savjetnika. Vjeroučiteljica Kristina Zubalj (OŠ Nikola Tesla, Rijeka) promovirana je u najviše zvanje učitelj izvrstan savjetnik.

Godišnja nagrada Grada Čabra Caritasovoj pučkoj kuhinji

Grad Čabar proslavio je 12. rujna Dan Grada i tim povodom održana je Svečana sjednica na kojoj je, uz gradonačelnika Antonia Dražovića i druge uvažene goste, sudjelovao riječki nadbiskup Mate Uzinić zajedno s trojicom župnika koji djeluju na području čabarskog kraja. Na sjednici su uručene godišnje nagrade i plakete te zahvalnice gradonačelnika.

Zlatnu plaketu Grada Čabra za dugogodišnji uspješan rad u vatrogastvu dobilo je DVD Plešće. Srebrnu plaketu dobili su Sanja Lipovac i Tomislav Muhvić, a godišnje nagrade Grada Čabra Udruga Gorači, Caritasova pučka kuhinja »Kruh sv. Ante«, Boris Janeš te Puhački orkestar grada Čabra. Nagradu Caritasovoj pučkoj kuhinji gradonačelnik je uručio aktualnom župnom upravitelju Župe sv. Antuna Padovanskog u Čabru, Hrvoju Mandiću.

Caritasovu pučku kuhinju »Kruh sv. Ante« u Čabru blagoslovio je 14. veljače 2018. tadašnji riječki nadbiskup Ivan Devčić. Ovaj hvalevrijedan karitativni projekt nastao je na inicijativu tadašnjeg župnika Mate Berišića i realiziran uz pomoć župljana, Primorsko-goranske županije, Ministarstva socijalne politike i mladih, Grada Čabra te Crvenog križa GD Čabar.

Lešnička Bijela nedjelja

U selu Lešnica, filijali Župe Brod na Kupi, obilježena je tzv. Bijela nedjelja, prva nedjelja u listopadu kada se slavi Majka Božja od Presvete Krunice. Misu u istoimenoj crkvi u Velikoj Lešnici slavio je riječki nadbiskup Mate Uzinić kojemu je ovo bila prigoda da prvi put pohodi ovu crkvu i filijalu.

Pozdravnu riječ uputio je župni upravitelj Josip Tomić istaknuvši pritom najbitnije povijesne godine uz ovu crkvu te pozvavši okupljene vjernike, da osim svojih potreba, pred Mariju donesu i potrebe naših župa, Riječke nadbiskupije i opće Crkve koja započinje Biskupsku sinodu u Rimu. Podsjetio je kako je nadbiskup Uzinić nakon, Ivana Antuna de Benzonija 1732. i Ivana Devčića 2018., treći nadbiskup koji je pohodio ovu crkvu koja uživa povlasticu proštenja od 1. veljače 1609. godine za potpuni oprost prve nedjelje u listopadu.

U propovjedi se nadbiskup na osvrnuo na povijest blagdana Majke Božje od Presvete Krunice, čiji je začetak kršćanska pobjeda kod Lepanta 7. listopada 1571. nad mornaricom Osmanskog carstva u kojoj su sudjelovali i brojni Hrvati i njihove galije. Kazao je da zajedništvo, kojim se odlikovala Sveta Liga nije bilo iskorišteno do kraja te pobjeda nije postigla svoj konačni cilj. Crkva i danas u sinodalnom hodu pod geslom "zajedništvo – sudjelovanje – poslanje" treba hoditi zajedno, da se svi kao galijoti, oni koji su bili "motor" galija, upremo u zajedničkom ostvarenju poslanja Crkve u današnjem svijetu.

Na kraju mise, blagoslovio je peciva i slastice za narod, kolače koje su pripremile marljive domaćice za počašćenje, kao i štruce kruha koje su donijela većinom školska i vrtićka djeca na blagoslov povodom Dana zahvalnosti za plodove zemlje i Dana kruha za župe Kupske doline. Također, blagoslovio je i krunice koje je darovao ministrantima, njih 9, iz župe Turke (Hrvatsko) i Plešće.

Zbog izvanrednih obveza na misi nije mogla sudjelovati ministrica kulture i medija, Nina Obuljen Koržinek, ali je pismenim putem uputila pozdrave i čestitke. Prigodnu riječ uputila je u gradonačelnica Delnica Katarina Mihelčić, istaknuvši volju Grada Delnica da pomogne u okviru svojih mogućnosti daljnjim radovima na crkvi. Nakon mise, župljani su se zadržali u lijepom druženju, a nadbiskupa je tom prigodom pozdravila i Ivana Pečnik Kastner, predsjednica Gradskog vijeća Grada Delnica i voditeljica Uprave šuma Podružnice Delnice.

Hodočašće na Svetu Goru

Korak po korak, neki pješice, drugi automobilima, uputili su se vjernici gerovskog kraja s hodočasnicima iz drugih župa na rođendan Blažene Djevice Marije u svetište BDM Karmelske na Svetoj Gori čime je 8. rujna započeo program proslave Svetogorskog proštenja. Svečano liturgijsko slavlje predvodio je riječki nadbiskup Mate Uzinić u zajedništvu s čuvarem svetišta Ivanom Markovićem. Na misi je pjevao župni zbor iz Gerova.

Nadbiskup je u propovjedi istaknuo važnost molitve Blaženoj Djevici Mariji za mir, mir u svijetu, u našim zajednicama, ali i nama samima. Propovjednik je upozorio na porast samoubojstava zapitavši: Koji to mora biti nemir u ljudima zbog kojega će čovjek podići ruku na sebe, ali i da može opravdati logiku podizanja ruke na drugoga? Osobna razina (ne)mira povezana je s onom na međunarodnoj razini, ali i na drugim razinama imamo nemire, rekao je propovjednik, i kao upozoravajuće primjere naveo nasilje u obitelji, porast broja razvoda u odnosu na broj sklopljenih brakova itd. „Zato je važna molitva Blaženoj Djevici Mariji da učvrsti mir u našim zajednicama, u našem svijetu.“

Nakon mise u prostoru oko svetišta otvorena je izložba fotografija »Svetogorska fotopriča« bjelovarskog fotografa Štefana Brajkovića. Otvorio ju je nadbiskup Uzinić, a na otvorenju su sudjelovali autor izložbe i čuvar svetišta i moći će se razgledati narednih proštenišnih dana. Svetogorsko proštenje bit će zaključeno u nedjelju 10. rujna, a ovo najviše biskupijsko svetište u RH, koje se nalazi na 814 m nadmorske visine, tih proštenišnih dana pohodit će vjernici iz mnogih župa Riječke nadbiskupije kao i Slovenije.

Dani Riječke Majke

Spomendan preminuća službenice Božje Marije Krucifikse Kozulić i ove godine sestre Družbe Presveto Srca Isusova, jedine riječke autohtone družbe koju je utemeljila ova buduća svetica, proslavile su 29. rujna tradicionalno svečanim euharistijskim slavljem u vrtu samostana družbe na riječkom Pomeriju u kojemu je Riječka Majka svojevremeno osnovala i vodila Zavod za siromašne djevojčice. Liturgijsko slavlje predvodio je provincijal franjevac trečoredaca, Ivo Martinović i u propovjedi se osvrnuo na pročitani evanđeoski ulomak (Iv 1, 47-51) u kojemu Isus poziva svoje učenike, a osobito poziv Filipa Natanaela (Iv 1, 45-47) da 'dođe i vidi' – upozna Mesiju. Natanael vjeruje u Boga, pravedan je, iskren, pobožan, ali i pomalo sumnjičav poput nas. Filipov poziv je dragocjen, važan, ne samo za Filipa koji je već susreo Isusa, nego i Natanaela. On je važan i za nas jer za čovjeka je najvažnije osobno iskustvo susreta s Isusom, s Bogom.

To nam danas nedostaje, rekao je propovjednik. Osobno iskustvo susreta s Bogom kojega upoznajemo najdragocjenije je i najbitnije za našu osobnu vjeru i život s Bogom, dodao je Martinović i kao primjer naveo službenicu Božju Mariju Krucifiksu Kozulić koja je, zahvaljujući osobnom iskustvu susreta s Bogom, osvajala druge.

Marija Krucifiksa, nastavio je, uči nas da je potrebno susresti se s Isusom da bi se živjelo evanđelje. „U Isusu Kristu ostvaruje se slika povezivanja božanskog i ljudskog. U njemu se susreće čovjek s Ocem i to nam je u euharistiji darovano. Potrebno je doći na taj susret i biti svjesni da smo poput anđela pozvani služiti Bogu.“ Zaključujući potaknuo je okupljene vjernike da poput Marije Krucifikse budu oni koji će liječiti rane ljudskih života i ljudskih duša.

Na kraju mise, na kojoj je pjevanje predvodio zbor Župe Gospe Lurdske, riječi zahvale predvoditelju misnog slavlja, okupljenim svećenicima i svim okupljenim vjernicima uputila je vrhovna predstojnica Družbe, Dobroslava Mlakić, a nakon mise sestre su organizirale prigodan agape.

Trodnevica za proslavu Dana Riječke Majke, započela je 26. rujna u župnoj crkvi Uznesenja BDM u Riječi misom koju je predvodio kancelar Gospičko-senjske biskupije, Mišel Grgurić.

„Majka Krucifiksa prepoznavala je volju Božju u svojem životu kroz prepoznavanje potreba svoje duhovne braće i sestara te je na taj način u svojem životu nastojala odgovoriti na evanđeoski poziv i sve više ostvarivati svetost na koju smo svi pozvani,“ poručio je Grgurić.

Dva srca

Piše:
Daria
Ljevar

Glava je stvarno posebna. Zbog onog što se u njoj nalazi, čovjeku je dano biti sustvaratelj, ali radi onoga što je u njoj, uvijek će postojati onaj cvijet na raskršću koji će tjerati sumnju u srce, a srce bit će nemirno, jer ne nalazi korijenja.

Ne mogu pobjeći od činjenice da je akademska godina otvorila vrata i pustila buru koja je sve rashladila, a lijepo mi je Josip rekao, nemoj pustit buru. Opet, na drugom traku raskršća uvijek je netko potrebit i tako glava i srce igraju povuci-potegni. No, je li uopće u pitanju glava?

Kaže sveti Pavao da je po krizu Gospodnjem on raspet svijetu i svijet njemu. Kad bih barem mogla tako, biti rastegnuta za svakoga tko treba ruku, riječ ili cijelu logistiku, a ne osjećati se rastrgano. Kad bih mogla! I ne nedostaje radosti, već onih koji će umijeti biti rastegnuti, a ne kukati kako su rastrgani.

Nemam baš tvrdnji koje bih pokušala objasniti, samo sam zahvalna Bogu što je učinio da mogu nekoga osim sebe odvući na misu, što mogu naći ruke koje će nekoga odnijeti, što mogu napisati, poučiti, zagrliti, nasmijati. I dok jedni vide dosta ECTS-a do kraja studija, ja vidim taman onoliko koliko mi treba da bih naučila biti razapeta kao Pavao i kao Isus, da mi nije žao!

Nije dakle do glave, do srca je. Onog koji će reći, evo me, i neće otići i onog koji vikne, neću, pa kasnije ipak ode. Svi imamo samo jedno srce i jedini Život, pitanje je možemo li u šumi naših raskršća naći onaj cvijet po kojem od stvorenja sumnje, postajemo stvorenja nade.

Žena

*priznaje optužbe
određuje misli
poriče
ubrojiva u odnosu
na krivnju
i namjerna
i nehajna
protupravno svjesna.
Svjesnost o
elementima
kaznenog djela sama
je radnja počinjenja.
Žena
i način
i mjesto
i vrijeme je.
Isključenje.
enataddei@2012*

Caritasove stipendije za srednjoškolce i studente

Caritas nadbiskupije Rijeka i ove školske/akademske godine provodi program stipendiranja učenika i studenata slabijeg imovnog stanja.

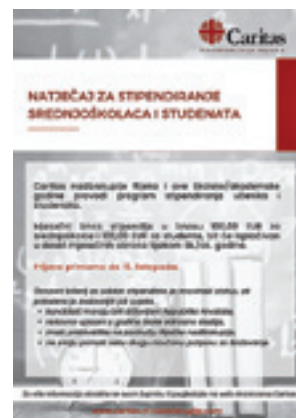
Osnovni kriterij za odabir stipendista je imovinski status, ali potrebno je zadovoljiti još uvjeta:

1. kandidati moraju biti državljani Republike Hrvatske,
2. redovno upisani u godinu škole, odnosno studija,
3. imati prebivalište na području Riječke nadbiskupije te
4. ne smiju imati novčanu potporu za školovanje odobrenu od nekog drugog subjekta.

Mjesečni iznos stipendije za srednjoškolce je 100 eura, a za studente 133 eura. Stipendija će biti isplaćivana u deset mjesečnih obroka tijekom šk./ak. godine.

Natječaj je otvoren do 15. listopada 2023. godine.

Za sve dodatne informacije možete se obratiti vašim župnicima ili na tel: 051 511 443 te e-poštom caritas@ri-nadbiskupija.hr. Više o tome pogledajte na www.caritas.ri-nadbiskupija.com

Pomoć školarcima na početku školske godine

Na početku svake školske godine nadbiskupijski Caritas pomaže obiteljima s više djece koja idu u školu. I ove godine 114 djece dobilo je pomoć u bilježnicama i školskom priboru, a 20 ak djece nižih razreda osnovne škole i školske torbe. Vrijednost podijeljene materijalne pomoći kroz ovaj program iznosi 2814 EUR.

Ukoliko se želite uključiti u ovaj program pomoći možete nas podržati uplatom na račun Caritasa:

HR 88 2340009 11000 72735, s naznakom „za školarce“ i time omogućiti još većem broju obitelji i naših školaraca ovakvu vrstu pomoći za sljedeću godinu.

Zahvaljujemo i svima koji su donirali školske torbe i time pomogli i donijeli osmijeh na lica naših mališana od kojih nekih tek kreću u školu.

Verbum

Benedikt XVI. - Joseph Ratzinger
Što je kršćanstvo - Posljednji spisi

Što je kršćanstvo posljednja je knjiga pape Benedikta XVI. i njegova svojevrsna duhovna oporuka, za koju je izričito želio da se objavi nakon njegove smrti. Radi se o toploj i iskrenoj knjizi prepunoj mudrosti i proizašloj iz srca ovoga velikog teologa i učitelja vjere.

Objavljivanjem ovih spisa nastalih u godinama nakon odreknuća, svim vjernicima bivaju dostupna posljednja duhovna promišljanja Benedikta XVI. o nekim temeljnim temama kršćanstva. U središtu je knjige Božje milosrđe koje izvire iz gorljive Očeve ljubavi prema svakomu stvorenju. U raznovrsnome spletu ostalih tema koje tvore knjigu ističu se odnos kršćanstva i drugih religija, dijalog kršćanstva i svijeta, moralni relativizam, euharistija, teologija i reforma liturgije, uloga svećeništva, tragedija zlostavljanja, ljepota prirode itd.

Vjeran Istini u ljubavi i s proročanskim uvidom u naše vrijeme, Benedikt XVI. upozorava na dominaciju pozitivističkoga razuma u službi tehnike i ekonomije kao i na radikalnu manipulaciju čovjekom u ime tolerancije, ističući da je jedina autentična protuteža svakomu obliku tiranije i netolerancije sâm Krist – i to Krist raspeti.

30 godina Caritasova doma „Sv. Ana“ - za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja

Hod prema društvu bez nasilja

„Vjerujemo kako ćemo i ubuduće nastaviti permanentno raditi na poboljšanju uvjeta rada, jačati stručnu djelatnost i duhovnu podršku jer želimo da ovaj dom još jače zasja i bude odmorište i mjesto opravka i nove snage ženama i djeci te im pomogne u ostvarivanju njihove slobode bez nasilja“, rekla je ravnateljica Željka Frković.

Caritasov dom za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja „Sv. Ana“ već 30 godina pruža utočište i ruku pomoći najslabijima, ženama i djeci u trenucima njihove nevolje, nesigurnosti i straha za vlastiti život. Jubilarna obljetnica djelovanja obilježena je 2. listopada u Velikoj vijećnici ordinarijata Riječke nadbiskupije, a na njoj su uz djelatnike i osnivače sudjelovali i predstavnici Vlade, Primorsko-goranske županije, Grada Rijeke i odgojno-obrazovnih ustanova koje su uključene u rad Doma. Proslava jubileja bila je prilika za podsjećanje na problem nasilja u obitelji sa željom za izgrađivanjem društva bez nasilja. U tom je procesu važno pružiti sustavnu potporu i zaštitu žrtvama te kazniti počinitelje, rekli su sudionici. Dom danas ima kapacitet za 30 korisnika i trenutno skrbi za 28 žena i djece.

„Možemo reći da danas obilježavamo ovaj jubilej, ali ne možemo reći da slavimo“, rekao je riječki nadbiskup Mate Uzinić u uvodnim riječima, objasnivši kako problematika kojom se djelatnici Doma bave ne daje razloga za slavlje. Ipak, ostaje činjenica da Riječka nadbiskupija na tom polju pokušava pomoći te puno toga i čini za žene i djecu koja su korisnici Doma. Čestitao je djelatnicima i svim onim ženama koje su uz stručnu pomoć smogle snage okrenuti novu stranicu u svojim životima. „Nadam se da će nam i ovaj susret pomoći u hodu društvu i Crkvi u kojem neće biti nasilja. Ali i da će nas potaknuti da svatko od nas nešto i učini“, poručio je nadbiskup.

Ravnateljica Doma Željka Frković zahvalila je svima koji su pomagali radu Doma te dodjelom zahvalnica istaknula najvažnije institucije i ustanove. Zahvalnicu su dobili riječki nadbiskup Uzinić, ravnateljica Caritasa nadbiskupije s. Marija Faustina Kovačević, predstavnica Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike Suzana Diklić, zamjenica župana PGŽ Marina Medarić, gradonačelnik Rijeke Marko Fili-

pović, ravnateljica OŠ Podmurvice Loredana Jakominić, ravnateljica Dječjeg vrtića Rijeka Davorika Guštin te prva ravnateljica Doma „Sveta Ana“ s. Suzana Samardžić koja je do 2020. vodila ovu ustanovu. Svi su dobitnici u ime ustanova kojima su na čelu potvrdili nužnost pomaganja Domu u zaštiti najslabijih.

S. Suzana, prva ravnateljica Doma

Frković je podsjetila i na povijest Doma koji se početkom devedesetih formirao kao ustanova za pomoć ženama i djeci iz ratom zahvaćenih područja. Dom je osnovan u suradnji s austrijskim Caritasom, a tadašnji riječko-senjski nadbiskup Anton Tamarut za osnivača je imenovao nadbiskupijski Caritas. „Dolaskom mira prestaje potreba za zbrinjavanjem žena i djece prognanih i izbjeglih zbog rata, ali Dom je nastavio rad u novoj djelatnosti i postao utočište za žene i djecu – žrtve obiteljskog nasilja.“ Uz potporu resornog Ministarstva upisan je u upisnik ustanova socijalne skrbi. Dom danas djeluje na dvije adrese, na jednoj je uprava, savjetovalište i prostor za posjete i susrete, a ona u kojoj su smještene korisnice s djecom je tajna. Djelatnice, psihologinja Laura Pavičić, pedagoginja Sanja Borić i socijalna radnica Barbara Brnić pripremile su prezentaciju kojom su prikazale put korisnica od odluke da prijave nasilje do dolaska u Dom, života u Domu do konačnog cilja - osamostaljenja.

Evidencija odlazaka korisnica pokazuje da se 30% korisnica osamostali, a 28% snađe uz pomoć prijatelja i rodbine, što je podatak koji potvrđuje uspješnost rada. Njih 6% premjesti se u druge ustanove, a 35% ipak se vraća zlostavljaču. „Pokazalo se da i duljina boravka u Domu utječe na način odlaska iz Doma, u obitelj u kojoj su bile zlostavljanje vraćaju se korisnice koje su kraće boravile u Domu“, rekla je Pavičić. „Nas pak ohrabruje podatak da se ipak 2/3 korisnica ne vraća zlostavljaču“, zaključila je.

Daniyel Delonga

‘Ne’ nasilju nad ženama, ‘ne’ bilo kojem nasilju

Mještani Sv. Kuzma, malog mjesta u Bakarskom dekanatu, 26. rujna proslavili su blagdan svojih nebeskih zaštitnika svetih Kuzme i Damjana. Središnje misno slavlje predvodio je riječki nadbiskup Mate Uzinić i u propovijedi odaslao jasnu poruku: „‘Ne!’ nasilju nad ženama. ‘Ne!’ bilo kojem nasilju jer nasilje nije rješenje.“ U propovijedi je nadbiskup Uzinić komentirao Isusove riječi iz pročitanoj odlomka Matejevog evanđelja i objasnio kako je potrebno ući u ozračje vremena u kojem je Isus živio kako bi razumjeli zašto Isus na prvi pogled dovodi u pitanje onu temeljnu ljudsku zajednicu – obitelj. „U Isusovo vrijeme gubi se značenje i uloga šire zajednice te u tom i takvom vremenu sve više dobiva na značenju ona temeljna društvena zajednica – obitelj, koja na neki način, preuzima tu ulogu. To je s jedne strane dobro, međutim s druge strane, ono što Isus primjećuje, takva obitelj se zatvara pred drugima, ona misli samo na sebe. Isus primjećuje taj egoizam obitelji svoga vremena. One su usmjerene samo na sebe, eventualno na svoj klan ali nemaju onu širinu i ne brinu se za one koji su pokraj njih siromašni i egzistencijalno ugroženi. U tom vremenu bilo je puno siromaha, puno prosjaka, isključenih bolesnika. Vjerojatno je bilo i puno nasilja.“

Kada govorimo o nasilju moramo konstatirati da se neke stvari u obiteljima ni danas nisu promijenile. Ovih dana smo suočeni s nasiljem gdje je žena, koja je slabija u tom obiteljskom ozračju, kao što je i tada vjerojatno bila, ona koja je ugrožena. Žene se ubija, fizički zlostavlja i naravno da onda ima i drugih disfunkcionalnosti i mislim da je prava prilika i s ovog mjesta reći: ‘ne’ nasilju nad ženama, ‘ne’ bilo kojem nasilju jer nasilje nije rješenje, nasilje stvara samo novi problem.“ Objasnio je kako Isus želi unutar tadašnjih egoističnih odnosa u obitelji unijeti novi duh, novo ozračje, želi da obitelj nadvlada okvire vlastite obitelji, vlastitog kruga i vlastitog naroda kako bi se otvorila široj društvenoj zajednici, kako bi omogućila da i oni koji nisu članovi te obitelji mogu biti prepoznati kao braća i sestre i mogu participirati nad dobrima koje u sebi ta obitelj ima“, rekao je riječki nadbiskup.

Gordana Fumić

Primanje prvašića i misa za početak školske godine

U Katoličkoj osnovnoj školi „Josip Pavlišić“ 4. rujna bilo je istinski veselo i živahno. Veliku dvoranu Teologije ispunili su smijeh i uzbuđenje novih školaraca i njihovih ponosnih roditelja. Prvašiće su dočekali raspjevani učenici 2. a razreda koji su im pjesmom poželjeli dobrodošlicu u školske klupe, a svojom recitacijom obratio nam se i nagrađivani učenik naše škole Ivan Miškulin iz 3. A razreda. Svojom su toplim i poticajnim riječima prvašiće pozdravili ravnateljica škole Jasna Buketa, riječki nadbiskup Mate Uzinić te novi školski duhovnik Ivan Seletković. Ravnateljica je sve prisutne podsjetila na vrijednosti koje škola nastavlja njegovati, nadbiskup nas je pak nakratko vratio u svoje školske dane, a novi se duhovnik obratio i roditeljima potičući na duhovnu suradnju. Pred sam kraj programa uslijedio je najsvečaniji čin – prvašići su se nakon prozivanja pridružili svojim novim učiteljicama.

Učiteljice 1. A razreda Marina s. Ema Škriljevečki i Dajana Weiss te učiteljice 1. B razreda Ivana Radošević i Petra Žic s uzbuđenjem su dočekale svoje nove učenike, a potom se s njima uputile u svoje učionice. Ondje su se uz prisustvo svojih roditelja i članova obitelji

naši novi učenici nakratko podružili sa svojim učiteljicama te upoznali svoje nove prijatelje i svoj novi dom – veselu učionicu.

Na blagdan Male Gospe, 8. rujna održano je svečano euharistijsko slavlje sa zazivom Duha Svetoga u riječkoj katedrali, a povodom početka nove školske 2023./2024.godine, a predvodio ga je nadbiskup Mate Uzinić.

Euharistijsko slavlje animirao je mali školski zbor uz pratnju vjeroučitelja Darija Perkovića i učiteljice Lare Pecman, a nazočili su svi učenici škole, nastavnici te predstojnica Ureda za katoličke škole pri Riječkoj nadbiskupiji Ksenija Rukavina Kovačević.

Nakon pričesti ravnateljica Jasna Buketa zahvalila se dosadašnjem školskom duhovniku Sanjinu Francetiću na „zajedničkim pedagoškim godinama i duhovnim zasadama“. Tom mu je prigodom učenica 4. B razreda Roza Ivančić predala portret koji autorski potpisuje. Također, predstojnica Ureda za katoličke škole zahvalila se dosadašnjem duhovniku na suradnji ističući njegov doprinos u duhovnom vodstvu škole.

Bog poznaje potrebe svoje djece, stoga uzdajmo se u njegovu ruku i ove školske godine!